БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 234 (10602) | 1964 оной октябриин 2, пятница | Сэн 2 мүнгэн

Н. С. Хрущев Индонезиин Президент доктор Сукарнотай хөөрэлдэбэ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев ...ябриин 30-да Кремль соо Индонезиин Президент, Премьер-Министр доктор Сукарнотай хөөрэлдэбэ. Энээндэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. И. Микоян хабаадаба.

...гээ ойлгосолгын, үнэн сэхэ ...саанай оршон байдалда үн...н хөөрэлдөөнэй үедэ Совет ... Индонези хоёрой хоорондохи ...ёноной харилсаае саашадань ...өөхэ асуудалнуудаар, хоёр ...е hонирхуулдаг уласхоорондын асуудалнуудаар hанал бодо... зүбшэн хэлсэhэн байна.

(ТАСС).

Доктор Сукарнын хүндэлэлдэ Кремль соо уулзалга болоо

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Правительство Индонезиин Президент, Премьер-Министр доктор Сукарнын хүндэлэлдэ сентябриин 30-да Кремлиин Ехэ ордон соо уулзалга хэбэ.

Президенттэй хамта ерэлсэhэн хүнүүд, тэрэшэлэн Индонезиhээ Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд М. Софиан хабаадаа.

Совет талаhаа СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. И. Микоян, нүхэд Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. Н. Косыгин, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо И. Г. Игнатов, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор Д. Ф. Устинов, В. Э. Дымшиц, И. Т. Новиков, К. Н. Руднев, Л. В. Смирнов, СССР-эй Верховно Соведэй Палатануудай түрүүлэгшэнэр И. В. Спиридонов, Я. В. Пейве, СССР-эй болон РСФСР-эй министрнүүд, СССР-эй Гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, Советскэ Союзай ба элдэб түрэлэй сэрэгүүдэй маршалнууд, эрдэм болон соёлой ажал ябуулагшад, совет олониитын түлөөлэгшэд, Совет Армиин генералнууд ба офицернууд, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, хэдэ хэдэн министерствэнүүд болон зургаануудай харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэд хабаадаа.

Айлшадай дунда СССР-тэ байдаг дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор, совет болон гадаадын журналистнууд байлсаба.

Уулзалгын урда тээхэнэ Индонезиин Республикын, Советскэ Союзай гүрэнэй гимнүүд дуулагдаа.

Уулзалгын үедэ А. И. Микоян Советскэ Союзай hайн хани, Индонезиин Республикын Президент доктор Сукарнын хүндэлэлдэ, Советскэ Союзай болон Индонезиин хоорондохи, совет болон индонез арадуудай хоорондохи бата хани барисаае улам бэхижүүлхэ, хүгжөөхын түлөө духаряа үргэбэ.

Президент Сукарно СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. И. Микоянай хүндэлэлдэ, Советскэ Союзай нэрэ түрын, алдар солын түлөө, Индонезиин ба Советскэ Союзай хоорондохи мүнхэ хани барисаанай түлөө духаряа үргөө.

Индонези ба Советскэ Союзай бата нэгэдэлтэй байhаниинь Н. С. Хрущевтой, А. И. Микоянтай хэhэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ дахинаа тодороо гэжэ доктор Сукарно онсолон тэмдэглэбэ. Советскэ Союзда айшалалгамнай тон амжалтатай, ехэ үрэтэйгөөр үнгэрөө гэжэ Индонезиин Президент элирхэйлэн тэмдэглээ. Аятай hайнаар угтаhанайнь түлөө Советскэ Союзай арад болон правительствэдэ гүн баяр баясхалан хүргөө. Үрэ ехэтэй хөөрэлдөө хэhэнэй, уулзалга үнгэргэhэнэйнь түлөө, айшалгынгаа амжалтатайгаар дүүрэhэнэй түлөө доктор Сукарно Н. С. Хрущевто, А. И. Микоянда үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэбэ.

А. И. Микоянай, доктор Сукарнын хэлэhэн юрөөлэй үгэнүүд шанга альга ташалгаар угтагдаа.

(ТАСС).

Москвагаа мэдээсэнэ

Президент СУКАРНО:

Индонезиин ба Советскэ Союзай хоорондын нэгэдэл улам батажана

Индонезиин Республикын Президент, Премьер-Министр доктор Сукарно ТАСС-ай корреспондентнэр М. Герасимов, С. Шишковой гуйлтаар, Советскэ Союзда харана үзэhэн юумэ тухайдаа, өөрынгөө hанал бодол тухай хөөрэбэ.

Энэнэй урда тээ ерэhэнhээм хойшо, гурбан жэлэй турша соо СССР-эй ниислэл хото — Москвада ехэ хубилалта болоо, гоё hайхан олон шэнэ байшангууд баригдаа. Совет ороной ниислэл хотодо ерээд байхадаа, манай оронуудай хоорондын хани барисаан саг үргэлжэ бэхижэнэ, үргэдхэгдэнэ гээд дахинаа үнэмшэбэб гэжэ Президент хэлээ.

Нүхэр Никита Сергеевич Хрущевтой, нүхэр Анастас Иванович Микоянтай хэhэн уулзалганууд, хани халуун хөөрэлдөөнүүд намайе илангаяа ехээр hонирхуулаа. Нам тушаа тон анхаралтай hайнаар хандаhандань ехэтэ баясааб. Москвада намайе хүндэлэн угтаhанайнь түлөө онсо баясхалан хүргэнэб. Энээнэйнь түлөө Советскэ правительствэhээ гадна, бүхы ахадүү совет арадта баяр баясхалан хүргэхые хүсэнэб.

Нүхэр Хрущевтой, нүхэр Микоянтай хэhэн хөөрэлдөөнүүд юу харуулааб гэхэдэ, манай гүрэнүүдэй хоорондын нэгэдэлэй улам батажан мандажа байhаниинь элирэээ гээд энэнэй урда тээ нэгэнтэ бэшэ хэлэhэн байхаб. Энэ ушар Советскэ Союзда минии айлшалалга амжалтатай, аша үрэтэй байгаа гэжэ мэдүүлхэ үндэhэ баримта намда олгоно.

Империализмда, колониализмда эсэргүүсэн сэхэ шууд тэмсэдэг Никита Сергеевич Хрущевтой, Анастас Иванович Микоянтай хэhэн уулзалганууд ехэ hонирхолтой байгаа, арадуудые дарлаха ябадалда эсэргүү тэмсэлшэдэй тоодо биишье өөрыгөө баhал тоолодог хүм.

Индонези Советскэ Союз хоёр саашадаашье колониализмые, империализмые хамтадаа бута сохихо, арадуудай нэрэ түрэ ба эрхэ сүлөөе хамтадаа хамгаалха, амгалан байдалай түлөө хамтадаа тэмсэхэ байhаниинь лабтай. Манай нэгэдэл энэ тэмсэлэй амжалтын эшэ нүхэсэл болог лэ!

Президент Сукарно совет арадта бүри ехэ шэнэ амжалта болон зол жаргал хүсэбэ. Индонезиин, Совет оронской хоорондын хани барисаан хэтэ мүнхэдөө, эбдэршэгүй батаар мандаха байха гэжэ Президент онсолон тэмдэглэбэ.

Кипрэй арадта амаршалга

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. И. Микоян Кипрэй Республикын Президент архиепископ Макариосто телеграмма эльгээжэ, национальна hайндэрөөрнь — бэеэ даахан үдэрөөрнь дашарамдуулан амаршалба.

Кипрэй асуудалые амгалан ёhоор шиидхэхэ, нэгэдэмэл, бэеэ даахан, сүлөөтэ, эб найрамдалта Кипрэй Республика бэхижүүлхэ хэрэгтэ амжалта туйлахыень Президентдэ, бүхы киприот арадта А. И. Микоян хүсэбэ.

(ТАСС).

ХАНИ ХИТАД АРАДТА ХАЛУУН АМАРШАЛГА

КПСС-эй Центральна Комитет, ...Р-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй ... Хитадай Арадай Республи... тогтоогдоhоор 15 жэл болоhо... ойтой дашарамдуулан, КПК-... Центральна Комитедтэ, КНР-... Түрүүлэгшэдэ, ВСНП-гэй Саг... ...жын комитедтэ, КНР-эй Гү... ...й соведтэ телеграмма эльгээ...

...циональна hайндэртэйнь да...рамдуулан, аха дүү хитад арад... совет арадай үмэнэhөө үнэн ...анай амаршалга телеграммаар ...гэбэ.

КНР-тэхи социализм байгуул... ...н түлөө тэмсэлэй бүхы шата... ...та ходоло совет арад, КПСС ...тад арадай, Хитадай компартиин үнэн сэхэ ханинарынь байдаг байгаа, тиимэ зандаа үлэнэ. Бүхы оронуудай ажалшадай революционно хэрэгые, коммунизмын ашатуhые хамагhаа шухалада бододог КПСС, бүхы совет арад саашадаашье Советскэ Союзай, Хитадай ба бусад социалис оронуудай нягта эмхидэл, бата нэгэдэлые эрид шууд хамгаалха байха гэжэ телеграмма соо хэлэгдэнэ.

* * *

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко КНР-эй тогтоогдоhоор 15 жэлэй ойтой дашарамдуулан, КНР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр Чэнь И-дэ амаршалгын телеграмма эльгээбэ.

(ТАСС).

Нигериин национальна hайндэрөөр

Н. С. Хрущев, А. И. Микоян ...гериин Федеративна Республи... ... Президент ба ахамад коман... ...гша д-р Инамди Азикиивтэ, ...гериин Премьер-Министр Абу... Тафава Балевада телеграм... ...эльгээжэ, национальна hайн...рөөрнь — бэеэ даахан байдалгай ...hоор дүрбэн жэлэйнь ойгоор, ...гериин Республика болоhоор нэгэ жэлэй ойтойнь дашарамдуулан, хани халуун амаршалга хүргэбэ.

Хоёр оронской хоорондын харилсаан саашадаашье хани холбоогоо улам хүгжөөлгын, бүхы дэлхэй дээрэ амгалан байдал мандуулгын аша туhада хүгжөөгдэхэ байха гэжэ телеграмма дотор мэдүүлэгдэнэ.

Алдарта Октябриин хүндэлэлдэ

ХОЛЫН ГҮҮРТЭДЭ...

Захааминай аймагай «Байкал» колхозой Ринчин Шаракшинович Гончиковой хүтэлбэрилдэг haалиин гүүртын коллектив ажахынгаа haалишадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ хоёрдохи hүүри эзэлжэ ябана. Энэ гүүртэдэ үни удаанай мал ажалда хүдэлмэрилжэ, hайн дүй дүршэлтэй болоhон haалишад олон. Жэшээлхэдэ, haалишан Соли Аюшеева хори гаран жэл мал ажалда хүдэлhэн юм. Тэрэ өөрынгөө баян дүршэлые залуу haалишадта дамжуулдаг, тэдэндэ таатай hайн зүбшэлнүүдые үгэдэг.

Энэ гүүртынхид жэлэй эхиндэ нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриhөө 1000 литр hү haaxa социалис уялга абаад, тэрэнээ бэелүүлхын түлөө оролдосотойгоор ажалланал. Тэдэнэр даабарита үнеэдэйнгээ харууhалга, эдеэлүүлгэ hайжаруулhан, зунай сагта тунга ногоотой газарнуудые hэлгэжэ бэлшээдэг байhан.

Гүүртын haалишадай дундаhаа Ринчин Будажаповна Доржиева шалгарна. Энэ нүхэрнай үнгэрhэн наймa hapa соо үнеэн бүриhөө 1005 литр hү haaжа, абаhан социалис уялгаа сентябриин 1-дэ дүүргэбэ. Мүн энэ гүүртын haалишад Н. Гончикова, С. Аюшеева, Х. Самбилова гэгшэд үнеэн бүриhөө 1001—811 литр hү абаhан байха юм.

Нүхэр Гончиковой гүүртын малшад 9 hapa соо hү haaxa, гүрэндэ худалдаха түсэбөө колхоз соогоо бултанhаа түрүүлэн дүүргэhэн байна. Тэдэнэр үбhэ хуряалгын хүдэлмэридэ хабаадалсажа, үбhэшэдтэ нилээд ехэхэн туhаламжа хүргөө. **Д. БАЛДАНОВ.**

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: haалишад Р. Доржиева (зүүн гарhaa), С. Аюшеева гэгшэд hүеэ тоhоной заводто эльгээхээ байна.

Авторай фото.

ХОЙТО ЖЭЛЭЙХИЕЭ БОДОЛСОН...

...дайлэ мэдээжэ революционер, ... хүдэлмэришэн ангиин вождь ... Тельманай нэрые мүнхэрүүл... ...тгэжэнги ажахы Жаргаланта, ..., hүтэй гэдэг нютагуудые ... Мүнөө үедэ эндэ таряа ху... ...а дүүрэхэ дүтэлшоод, гүрэндэ ... центнер худалдаха уялгаяа ...эрхёод байна. Теэд hанаагаа ...ха саг бэшэл... Ерэхэ жэлэй... ...үнөөнhөө бодолсохо, үрэhэ ху... ...дары бэлдэжэ, амбаартаа ...а хэрэгтэйл.

...hээ жэлдэ hайн шанартай үрэhэ ...а саг болзор соонь хаажа аба... ...ус колхозой түбэй тоог ошобо... ...Энэмнай Далайтан гэдэг нютаг... ...шодог. Эгээл тэндэнь эхэнхи ... хурэнгэнь хаагдадаг юм бай... ...аряа буулгаха, хиидхэн сэбэр... ...томо жэжээрнь илгаха, маши... ... ашаха, амбаарта оруулха ху... ...рынь дүүhан оньhожоруулаг... ...й. Ехэ хүсэтэй электрын эл... ... шүрбэhэлэн хүдэлдэг ороohо ...эхэ, илгаха, хатааха, ашаха, ...аха шэнэ түхэлэй орёо машина хэрэгсэлнүүд мүнөө түхэрээн сүүдхэ соо тушэгэналдэнэ.

— Володя, яагаа яаралгүйгөөр хүдэлнэш, машина шамайе хүлеэжэ байхагүй,— гэлдэхэ абяан гаража байба.

Харин тиихэдэ hурагшад бултанайнгаа айхабтар оролдосотой, хананхатайгаар ажаллахадань, улам зориг, хүсэ орожо, бүрил абаалтайгаар ажалладаг, хүхюун омог дуунай аялга доро даабаряа горитойгоор үлүүлдэг.

Энэмнай хуряалга, таряа тушаалгын халуун үедэ колхоздо туhалхаяа Улаан-Үдэ хотоhоо ерэhэн лесотехникумэй hурагшад гээшэ. Үглөөнэй 7 часhaa үдэшын 8 хүрэтэр нэгэ бүлэгынь хүдэлөөд, удаадахи бүлэгынь машина хэрэгсэлнүүдээ зогсоонгүйгөөр халан орожо, hүниин 4 час хүрэтэр ябана.

Булсайлдашатараа эдеэшэhэн, аржагархан шэниисын 4000 центнер үрэhэ хүрэнгэ даб дээрэ хиидхэгдэжэ, амбаарта хадагалагданхай. Нэгэ нэтээр зорюута түүжэ обоолhондол, томо жэжээрээ аб адлихан шэниисын 2000-аад центнер ороohон амбаарта аятайгаар оруулагдаа. Октябриин 1 хүрэтэр энэ тоогтошье, мүн Дунда-Бухэнэй (1000 гаран центнер үрэhэн хаагдаа), hүтэйн тоогто мүн 4000-аад центнер үрэhэ хүрэнгэ даб дээрэ сэбэрлэгдээд, хаагдажа дүүрэхэнь.

Колхозой шэниисын эхэнхи «лютесценс-62» сортын, багашагынь «селенгинская-4» сортын үрэhэн болонхой. Илангаяа «лютесценс-62» сортын үрэhэн эндэхи эрхэ байдалда таараhан, ургасатайшье байна бшуу. Эрхимэй газарhaa га бүхэнэй 16 центнер хүрэтэр ороohо таряан энэ жэлдэ ургаhан байха юм.

...Далайтанай, Дунда-Бухэнэй, hүтэйн тоогуудта нигэжэ ерэхэ жэлэй баян ургасын үндэhэ hүүри үдэр hүнигүй табигдажа, шэлэгдэмэл шэниисын, горохой; бусад ургамалнуудай үрэhэ хүрэнгэ шанартайгаар, хуурайгаар хаагдажа байна.

Д. ЧИМИТОВ, манай корр.

АЖАЛАЙ БАЯР

Талын туша, тайгын үндэр ногоотой, хадын харьялма аршаан булаг уhатай Захаамин нютаг үни заяанhaa хойшо суутай. Тэндэхи баян дайдын малшадай баяр зугаа барагдашагүй.

Хамни нютагта hуурижаhан партиин ХХII съездын нэрэмжэтэ колхозой haалиин гүүртэнүүдэй малшад hү haaxa жэлэйнгээ түсэб сентябриин 25-да дүүргэжэ, аймаг соогоо алдар солоёо түүрээлгэбэ. Зэдэ голой урда бэедэ оршодог Усановкын haалиин түрүү гүүртэ дээрэ haалишадай hайндэр haяхан боложо, тэндэ 60 гаран малшад суглараа. haалишадай ажалай амжалтын дүн таргатдажа, эрхимүүдэй соло дуудагдаа. Колхозой 16 түрүү haалишад КПСС-эй Захааминай парткомой, аймгүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаhан байна. Тэрэшэлэн колхозой правлени эрхим малшадтаа үнэтэ бэлэгүүдые барюулба.

hү haалгаар жэлэйнгээ түсэб болзорhоонь урид дүүргэhэн ХХII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой haалишад байгша оной эсэс хүрэтэр 2400 центнер hү haaxa гэhэн уялга абаа.

Цахирай Соёлой бэйшангай уран hайханай самодеятельностиин концерт тэндэ сугларагшадта харуулагдаба.

Ц. БАТУЕВ.

* * *

Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин ажахынууд жэлэй эхинhээ хойшо үнгэрhэн 9 hapa соо 50022 центнер hү гүрэндөө худалдажа, түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ. «Маяк» колхоз, Саянай совхоз hү haалгаар управлени дотороо ехэ амжалта туйлаа.

Түс совхозой Харбяатын haалиин фермын малшад hү haaxa, худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэhэн байна. Дурсагдаhан фермынхид аймагай Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэбэ.

Д. ЯНДАНОВ.

* * *

Октябриин Агууехэ социалис революциин 47-дохи жэлэй ой хүрэтэр hү абаха, гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ уялгатай Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Худэриин совхозой haалишад hү haaxa гурбан кварталайнгаа түсэб сентябриин 18-да дүүргээ hэн. Совхозой директор нүхэр Н. Ф. Елизов иигэжэ хөөрэнэ:

— 1962 оной 8 hapa соо 8508 центнер hү гүрэндөө худалдаhан байгаа haa, байгша оной тэрэ үе соо 13600 центнер худалдаабди. Энэ халаа haалиин малай тоо толгой олошоруулhанай ашаар туйлагдаа. Хоёр жэлэй турша соо үнеэдэймнай тоо 300 шахуу толгойгоор олошорhон байна.

Нүхэр Зимировэй даадаг Хамнигадайн фермын haалишад жэлэйнгээ түсэб дүүргэhэн тухайгаа элидхээ.

А. СУРМАЧ.

...малгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын 74 гектар газарта хартаабхын ургаса hайн гараа. Тус ажахын ... Васильевич Шуниовой агрегат 2,5 хуряахын орондо 3,5 гектар хүрэтэр хуряана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: П. Шунковой агрегат.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ГАРГАШАНЬ УРГАСААРАА ХАРЮУЛАГДАА

— Үргүүлжэ шадаа haa, манайшье эндэ кукуруза гараха байха,— гэжэ Ториин совхозой кукурузашад хөөрэлдэгшэ hэн. Кукурузые үрэжэлтэй газарта тарижа, ургасыень саг соонь харууhалhанайнгаа ашаар байгша ондо эндэхи кукурузашад 1400 гектар дээрэ hайн ургаса абаа. Га бүриhөө дунда зэргээр 200 центнер ногоон эшэ набшаhа хуряагдаа.

Зүгөөр энээнhээ бүри ехэ ургаса туйлаhан хүнүүд эндэ бии. Тэдэнние нэрлэхэдэнье болохо. hүүлэй хэдэн жэлдэ ажаллажа байhан Сондуй Бадмаевай даадаг звено 150 гектарта кукуруза таряад, 100 га дээрэhээнь гектарай 510 центнер, бэшэ полинуудhaa — 350 центнер хадаhан байна. Бүхы дээрээ 68 мянга 500 центнер кукурузын ногоон эшэ набшаhа хуряаба гэхэ гү, али звеногой гэшүүн бүхэн 34250 центнер ургаса абаа. Энэ ургасыень тооложо гаргахада, га бүриhөө 72 центнер тэжээлэй единицэ абтаhан болоно.

Павел Калмынинай хүтэлбэридэг звено 100 га газарта кукуруза таряад, гектарай 415 центнер ургаса хуряагаа. Хамта 41 мянга гаран центнер ногоон эшэ набшаhа абаhан байха юм. Тиихэдэ кукурузашан Пахерьзян Юсуповай звеногойхид тариглаhан 150 гектар кукурузынгаа 105-haaнь га бүриин 417 центнер ургаса суглуулан абаа.

Эдэ кукурузашад оролдосотой hайнаар ажаллажа, совхоздоо олзо ехээр оруулаа бшуу. Абаhан кукурузыень мүнгэн дээрэ гаргаад тоолохоdo, нүхэр Бадмаевай даадаг звеногойхид гектар газарhaa 167 түхэриг 76 мүнгэнэй, Павел Калмынинай звено 154 түхэриг 70 мүнгэнэй олзо оруулаа. Газар элдүүрилгэ болон тарилга хуряалга дээрэ хэгдэhэн бүхы хүдэлмэриингөө гаргашые харюулаад, эдэнэр нилээд ехэ сэбэр олзо совхоздоо оруулhан болоно. Түсхайлхада, нүхэр С. Бадмаевай звено олоhон олзоороо гаргашаяа харюулаад, га бүриhөө 34 түхэриг 15 мүнгэнэй, нүхэр П. Калмынинай звеногойхид 21 түхэриг 9 мүнгэнэй сэбэр олзо оруулаа.

Ганса кукурузын ургасые харахада иимэ байна. Теэд энэ ургамалнай малай ашаг шэмэ ехээр дээшэлүүлдэг ха юм. Хэрбээ кукурузын ашаар haалиин фермэнүүдтэ hү haaли хэды ехэ болохоб, тэрэниие эдижэ байhан мал ямараар таргалхаб — эдээниинь харалсаа haa, кукурузашад энэ жэлдэ баян ургаса абажа, ажахыдаа аша туhа ехэтэй хүдэлмэри хэбэ гээшэ.

М. ТОХТОХОЕВ,
Зэдын хүдөөгэй парткомой инспектор-партэмхидхэгшэ.

ҮРГАСЫНЬ ХАХАД ГАЗАРТАА ШЭНГЭЭ

...лгаа дүүргэхэбди, үгэдөө хү... ...гэжэ байжа hайрхаад, ху... ...ез hайнаар эмхидхэхые ̶оролдо... ...гүй хүтэлбэрилэгшэд Хяагтын ...ениин зарим ажахынуудта бии. ...жэлдэ «Эрдэм» колхозойхид ...хуряалгые богони болзорто үн... ...гэжэ шиидэhэн аад, ажалай ...ар эмхидхэгдэhэн дээрэhээ үп... ...доторой гээгдэжэ ябана. Му... ...дэ колхозой механизаторнууд ...тарьянайнгаа хахадшье ху... ...хуряажа абаагүй бшуу. Ху... ...ын шанар муу, зарим полинууд... ...hоо тарьян гээлтэ хоролтодо ...оруулагдана.

...тийно-гүрэнэй хиналтын коми... ...далгабаряар шалгажа үзэхэдэ, ...дүтагдалнууд элирээ. Боргон ...газарта 100 гектар шэниисэ ...гаhан байгаа. Шалгажа үзэхэ... ...дүрбэлжэн метр талмай дээрэ ...-25 залаа таhаржа гээгдэhэн, ...нень тоолоод гаргахада, гектар ...бүриин 150 килограмм таряан ...тэдэ ороhон байна бшуу. Тиихэдэ Байнада бүриишье ехэ таряан үригдөө. Эндэ 2-дохи бригадын 77 гектар хара таряан тарягдаhан аад, хуряалгын үедэ га бүриhөө 150 килограмм таряан гээлтэ хоролтодо оруулагдаhан байха юм. Үргасын хахад хуби газартаа шэнгээ ха юм. Түс бригадын бригадир нүхэр Б. Лхамажапов, отделениие эрхилэгшэ нүхэр А. Д. Аюров гэгшэдэй комбайнернуудта шанга эрилтэ табяагүй, хүдэлмэриинь муугаар эмхидхэhэн дээрэhээ иимэ байдал үзэгдэнэ.

Хайшан гээд иимэ ехэ таряан газартаа шэнгэхэ болобоб гэбэл: механизаторнууд анханай муугаар ажаллаа. Үнгэрhэн хабар тарилга хэхэдээ, газараа дадан гаргажа байгаад, гүйхэнөөр хахалhан, тэрэ саанаа полиинь нюруу жэгдэлэгдээгүй бшуу. Хонхор сонхортойгоор орхигдошоhон газартань комбайн ябахадаа, таряанай залаануудые олоорнь таhалжа, гээлтэ хоролтодо оруулна. Мүн тиихэдэ иимэ полинуудта ябуулагдаhан комбайнууд эбдэржэ, урагшаа ябанагүй, ажалай бүтээсые бага болгоно.

Хараадшье үзэхэдэ болохо. Бүхы комбайнууд ямар бүтээсэтэйгээр хүдэлгэгдөөб гээд тоолохоdo, нэгэ агрегат дунда зэргээр үдэртөө оройдоол 5 гектар хуряаhан болоно. Энэмнай ямар бүтээсэ гээшэб! Комбайнернууд үдэрэйнгөө даалгабари хахадланашьегүй ха юм.

Энээн тушаа хэн юу хөөрэнэб?

— Бидэнэр хуряалгаяа түргэн яаруугаар үнгэргэхые, хүдэлмэреэ шанартайгаар бүтээхые оролдожошье байнабди. Теэд газарайнгаа муугаар элдүүрилэгдэhэн байхадань яахабибди. Хамаг ороohо тарьямнай гээлтэ хоролтодо ороно. Комбайнууднай эбдэржэ, урагшаа ябанагүй. Энээнэй хажуугаар үглөөгүүр эртэ ажаллажа эхилхэ гэхэдэмнай, таряа зөөхэ автомашина байдаггүй. Отделениие эрхилэгшэ нүхэр Аюров үглөөнэй 11 час багта машина эльгээдэг, —гэжэ комбайнер Георгий Ангапов гомдоно.

Механизаторнуудай байха байра — баhал шанарынь муу: гүйхэнөөр хаойро дүтэ байхагүй. Тэдэнэр 13—15 километрэй газарhaa ажалдаа ябадаг. Тиигээд үдэртөө арайхан 5—6 час ажаллажа байхадань, юунэй бүтээсэ байхаб даа. Механизаторнууд hүниидөө ажаллахашье байгаад, харин газарайнгаа муугаар элдүүрилэгдэhэн дээрэhээ үшөө ехэ таряагаа үрихэбди гэлсээд, мүнил байлсана.

Механизаторнуудай ажал хэрэгэй муусa эмхидхэгдэжэ, иимэ байдалай тохёолдоод байхада ямаршье тобшолол хэгдэдэггүйнь гайхалтай. Мүнөө намарай паар хахалагдажа байна, халагдана, далан гаргагдана, полиин заха хирхаг элдүүрилэгдэнэгүй, газарынь жэгдэлэгдэнэгүй, нигэжэ мүнөөнhөө ажаллажа эхилээ haaнь, ерэхэ жэлдэ ургасаяа дахин гээлтэ хоролтодо оруулхань лаб ха юм.

Механизаторнуудай харюусалгые эрид дээшэлүүлхэ тушаа хэмжээ абаха ёhотой гэжэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ дурадхая.

Э. ВЕЛЬВЕР,
Хяагтын управлениидэхи партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй штатнабэшэ инспектор.

ХАЙРАН САГАА АЛДАХАНЬ

hайн шанартайгаар, саг болзортоо хахалагдаhан намарай паар баян ургасын нүхэсэл гэжэ таряашад болон механизаторнууд hайса мэдэдэг болонхой. Эгээл иимэhээ Хориин үйлэдбэриин управлениин Анаагай совхозойхид энэ намартаа 3500 гектар иимэ паар хахалха гэhэн hайн hайхан үүсхэл гаргаа hэн. Иимэ үүсхэлэй hүүлээр энэ ажахыда ажалай эмхидхэл hайжаруулагдажа, бүхы тракторнуудынь хоёр халаанда хүдэлгэгдэхэнь бээ гэжэ hанагдаа бэлэй. Теэд тиимэ юумэн юрэдөөшье хэгдээгүй байшоо.

hүүлшын мэдээнэй ёhoop, энэ совхоздо оройдоол мянгаад гектар намарай паар хахалагдаад байна. Иимэ үнжэгай ажалай ушар шалтагааниинь юуб гэхэдэ, муугаар табигдаhан эмхидхэлэй хүдэлмэри болоно. Энэ ажахыда 20-ёод трактор намарай паар хахалжа байhан нэрэтэй. Теэд тэдэнэй хахадынь шахуу элдэб шалтагаанаар бирaтай ажал хэнэгүй. Зарим тракторнуудынь эбдэршоод, арбаад хоногто заhабарилагдангүй хэбтэhэн баримтануудшье байха. Ургаса хуряалга, намарай паар хахалалгын үедэ совхозой бүхы техникые саг болзортонь заhабарилха гэhэн хэлсээ совхозой дирекци аймагай «Сельхозтехникын» отделениинхитэй баталhан байха. Теэд энэ отделениин хүтэлбэрилэгшэд абаhан уялгаяа халирхай муугаар бэелүүлнэ. Гансал тэдэнэй гэмээр хэдэн трактор хэды олон үдэр хүдэлөөгүй байгаа.

Намарай паар хахалалгын үедэ бүхы тракторнуудаа хоёр халаанда хүдэлгэхэ аргатай байбашье, тиимэ хүдэлмэри эмхидхэгдэнэгүй. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд «механизаторнууд дуталдана» гэhэн шал дэмы дүрдаад hууха hэдэлгэтэй. Олохон механизаторнууд ондоо ажалда ябана. Тэдэнние саг зуураар hүниин халаанда хүдэлгөө haa, хэды ехэ паар хахалагдаха байгаа гээшэб?

Намарай паар хахалалга совхозой 2-дохи, 3-дахи, 4-дохи отделениинүүдтэ тон муугаар эмхидхэгдэнхэй. haяхан болотор дүрбэдэхи отделенидэ нэгэшье гектар паар хахалагдаагүй байгаа. «Намарай паар хахалалга яахадаа иигэжэ удааруулагданаб» гэhэн асуудалда совхозой главна агроном нүхэр Осипов иигэжэ харюусана:

— Паар хахалха саг үнгэрөө. Мүнөө хахалагдаhан паараар ургаса юрэдөөшье дээшэлүүлэгдэхэгүй.

Энэ мэтын элдэб шалтагаан барихаар эндэхи ажахын хүтэлбэрилэгшэд өөhэдынгөө гаргаhан hайн үүсхэлые дүүргэхэ хайран сагаа алдахань ха.

В. ГУМПЫЛОВ,
«Шэнэ Үдэ» газетын редактор.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ОЙЛГУУЛАМЖЫН ХҮДЭЛМЭРИИН ОНШО ТУХАЙ

Манай Хяагтын үйлэдбэриин управлениин ажахынууд гүрэндэ таряа тушааха, худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ. Энэ амжалта яагаад туйлагдааб?

Хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомуудай хүдэлмэриин гол шухалань, гол удхань юуб гэхэдэ, хүнүүдтэй — ажалшадтай, таряашадтай, малшадтай хүдэлжэ шадаха, үгэеэ ойлгосохо болоно. Дэлгэр баян ургасын, ехэ таряанай түлөө тэмсэл ябуулжа ороходоо бидэнэр эгээл энээнһээ ажал хэрэгээ эхилһэн байгаабди. Үндэр баян ургаса гээшэмнай өөрөө морилжо ерэдэг бэшэ гэхэ гү, али гансахан поли дээрэ тарилгын, хуряалгын үедэ абтадаг бэшэ байһаниинь элитэ ха юм даа. «Зундаа шаргаяа, үбэлдөө аса тармуураа бэлэдхэ» гэдэгтэл адли баян ургасын түлөө тэмсэлээ бүри эртэ эхилһэн байгаабди.

Партиин ЦК-гай декабриин, февралиин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, манай управлениин ажахынууд Мухар-Шэбэрэй таряашадай уряагаар гүрэндэ 1 миллион пүүд ороoһо таряа худалдаха уялга абаһан байгаа. Энээнтэй дашарамдуулан, бидэнэр, партийна, соёлой хүдэлмэрилэгшэд, таряашадтай, механизаторнуудтай хүдэлмэри ябуулаабди. Үнгэрэгшэ үбэлдөө хаа хаанагүй агрохимиин бүгэдэниитын һуралсал эмхидхэгдээ һэн.

Химиин эди шэди хэрэглэжэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохо гэһэн партиин ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэриин һүүлээр манай аймагта агрохимиин 136 кружок эмхидхэгдээ бэлэй. Механизаторнууд, бригада, фермэнүүдые даагшад, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, үйлэдбэриин управлениин, парткомой хүдэлмэрилэгшэд эдэ кружогуудта һуралсаһан байна.

Партиин ЦК-гай февралиин Пленумэй һүүлээр манай партийна комитет, үйлэдбэриин управлени хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэй хоёр газарта конференци үнгэргэһэн байна. Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хими хэрэглэжэ, аша үрэ ехэтэй болгохо асуудал эдээн дээрэ хэлсэгдэһэн байгаа. Энээнэй һүүлээр колхоз, совхозуудай бүхы отделенинүүдтэ иимэ конференцинүүд үнгэргэгдөө һэн. Иигэжэ манай управлениин ажахынуудай бүхы таряашад, механизаторнууд хүдөө ажахые ашаг ехэтэй болгохо, химиин эди шэди хэрэглэхэ асуудалда үргэнөөр хабаадаа юм. Нютагайнгаа эрхэ байдалые хараадаа абажа ажахынуудые хүгжөөхэ хэмжээ ябуулганууд эдэ конференцинүүд дээрэ зохёогдоо һэн.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин, һүүлээрнь февралиин Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые шудалаад байхадаа, манай управлениин ажахынуудай хүдэлмэрилэгшэд хүдөө ажахыгаа ашаг ехэтэй болгохо талаар түрүүшын алхам хэбэ. Ургаса дээшэлүүлхэ зорилгоор 98 мянган тонно шэбхэ полинуудта гаргажа тарааһан, 3400 гектар таряанай газар, 15 мянга шахуу гектар сабшалан уһалһан байна. 4700 гектарта эгээ түрүүшынхеэ минеральна утэгжүүлгэ оруулһан, 5200 гектар газарта гербицид хэрэглэгдэһэн байна. Хабарай тарилга һайн шанартайгаар үнгэргэгдэһэн, агротехникын заабари наринаар сахигдаһан, түрүү дүй дүршэлэй туйлалтанууд бүрин хүсэдөөр хэрэглэгдэһэн байгаа. Эдэ бүгэдын ашаар таряанай, кукуруза, хартаабха, овощой һайн ургаса ургуулагдаа бшуу.

Үрэ нүлөө ехэтэйгээр эмхидхэһэн социалис мүрысөөн хадаа ажал хүдэлмэриие хурдадхадаг, дэлисэтэй болгодог гэжэ дүй дүршэл дээрэһээ тодоронхой. Мүрысөөнэй услови зохёогоод, механизаторнуудай зүблөөнүүд дээрэ зүбшэн хэлсэһэн байгаабди. Хабарай тарилгын урда тээ, мүн ургаса хуряалгые эхилхэһээ урид иимэ зүблөөнүүд үнгэргэгдэһэн байгаа.

Иигэжэ урид эмхидхэлэй, мүн ойлгууламжынье хүдэлмэри ябуулһанай һүүлээр баян дэлгэр таряанай түлөө дёбтолгын эхилхэдэ, соёл сурталай бүхы хүдэлмэри поли дээрэ — механизаторнууд, таряашадай ябаһан газарта эмхидхэдэг гуримтайбди. Управлениимнай ажахынуудта мянгаад агитатортай 81 агитколлектив хүдэлжэ байнхай. Полевой стануудта агитаторнууд ходо ябажа, таряашад, механизаторнуудта газетэ уншажа үгэдэг, дайшалхы хуудаһануудые гаргадаг гээшэ. Үйлэдбэриин түрүүшүүлэй дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ, нэбтэрүүлхэ гээшэ агитаторнуудай хүдэлмэриин гол удха болонхой. Агитаторнууд А. Кургузова, С. Семенов, Б. Будаев, Г. Колодин, Т. Осеев болон бусад илангаяа һайнаар хүдэлөө юм.

«Дружба» колхозой правлени, партийна организаци абаһан уялгаяа дүүргэхэ талаар эмхидхэлэй, ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Энээнэй ашаар тус артелиин гэшүүд гүрэндэ таряа худалдаха уялгаяа управлени соогоо түрүүн дүүргэв. Эдэнэр 20 мянган центнер таряа гүрэндэ худалдаба. Колхозой партийна организаци таряа хуряалга дээрэ социалис мүрысөө һайнаар эмхидхэжэ шадаа. Мүрысөөнэй дүн табан хоног бүри гаргагдадаг байба. Ажалай алдарай хуудаһанууд ходоо гаргагдажа байгаа. Эдээндээ ажалай түрүүшүүлые магтаха, соло дуудахаһаа гадна, тэдэнэй дүй дүршэл согсолон бэшэдэг гуримтай. Энэ колхоздомнай ургаса хуряалгын түрүүшүүл яһала олон: Бато-Сухэ Тугульдуров, Иван Кожевников, Алексей Хлебников, Доржи Улаханов, Николай Бухольцев, Иннокентий, Матвей Жарниковтан болон бусад ажал хэрэгээрээ шалгаран хүдэлөө. XX партсъездын нэрэмжэтэ, «Родина» колхозуудай партийна комитедүүд таряашадай дунда эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэри һайнаар ябуулаа юм.

Ургаса хуряалгын манлайда коммунистнууд ябажа гараа. Управлениин ажахынуудта партийна, партийно-комсомолой 29 бүлэг хүдэлжэ байдаг. Эдэ бүлэгүүд хадаа ургаса хуряалгые эрхим һайнаар эмхидхэгшэ болоһон, таряашадай дунда социалис мүрысөө эмхидхэдэг, ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдаг байба.

Хэды иимэшье һаа, манай ажал хэрэг хуу һайн гэхэ аргагүйбди. Юуб гэхэдэ, хүн зонтой аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэри ябуулха түгэс шадабаритай болообди гэхэ болоо һаа, буруу. Юуб гэхэдэ, олониитэ ажалшадтай оншотой бэрхээр хүдэлмэри ябуулхын тулада ехэ шадабари хэрэгтэй. Тэд энэмнай бидэндэ дутана бшуу даа. Жэшээнь, Хяагтын совхоздохи Соль-Надь гэжэ нютагта хүн зонтой зохихо хүдэлмэри ябуулагданагүй. Мүрысөөнэй дүн гаргадаг заншалгүй. Улаан тугханууд түрүү комбайнерай агрегатта намилзадаггүй, харин конторо соо ха
хэбтэдэг. Эндэ ургаса хурял
түрүүшүүл олон байха. Тэд
рэй нэрэ соло хэндэшье мэдэ
гүй. Партийна организаци ме
заторнуудтай зохихо хүдэ
ябуулдаггүй дээрэһээ зарим ко
нернууд муугаар хүдэлһэн
наяа зогсоохо ябадал гаргаһа
на. Зарим ушарта таряа гэхэ
гууд дээрэ ороoһоной айраха
ха ябадал гараһан байна.

Хяагтын управлениин тар
механизаторнуудай бүхы аж
дай гүрэндэ тушааһан миллион
таряан, өөһэдынгөө хэрэглэмж
гахаар хааһан сортовой үрэ
эдэ бүгэдэндэ бидэнэрэй, па
хүдэлмэрилэгшэдэй, хүбита
бии гээшэ. Эдэ бүгэдэмнай ой
ламжын хүдэлмэри оншотойго
ехэтэйгээр ябуулһанай аша үр
гэжэ харанабди. Хүнүүдтэй
даг хүдэлмэриингөө шадаб
улам нарижуулха, дэлисэтэй
хо зорилготой хүдэлжэ байна

А. ШИШМАР
Хяагтын үйлэдбэриин уп
ниин парткомой секретар
орлог

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Путь Ленина» колхозой таряашад энэ жэлэйнгээ ургасаһаа Эхэ орондоо 9000 центнер таряа тушаажа, түсэбөө хоёр дахин үлүүлэн дүүргэбэ. Мүнөө ерэхэ жэлэй тарилгада хэрэглэхэ үрэһэнэй таряа сэбэрлэлгэ эмхитэйгээр ябуулагдана. Зураг дээрэ: парторганизациин секретарь Я. О. Шангин, агроном Э. Ш. Чернышкова, бригадир П. Е. Кобылкин гэгшэд үрэһэнэй таряа сэбэрлэхэ, хадагалха тухай зүбшэжэ байна.

Ж. ЖАБОНОЙ фото.

МЭРГЭЖЭЛТЫН ЗҮБШЭЛ

ХАРТААБХЫН ҮРЭҺЭ ЗҮБӨӨР ХАДАГАЛХА

Хоёрдохи хилээмэн болодог хартаабхын ургаса үрэһэ хүрэнгэһөө ехээр дулдыдадаг гэжэ мэдээжэ ха юм. Тиимэһээ шэлэгдэмэл һайн үрэһэ хүрэнгэ саг соонь бэлдэжэ абаха шухала удха шанартай. Мүнөө үедэ республикымнай колхоз, совхозууд тариһан хартаабхаяа хоролтогүйгөөр хуряахын, ерэхэ жэлэй тарилгада хүрэхөөр үрэһэ хүрэнгэ даража абахын түлөө ехэ оролдолго гаргажа байна.

Хойто жэлэй тарилга болотор хүрэнгын килограммшье хартаабха гутаахагүйн түлөө ямар хэмжээ абабал зүйтэйб гэжэ тодорхойлон бэшэхэ хүсэлэл бии. Нэгэ түрүүндэ хартаабха хадагалха газар жэнжэдгүйгөөр заһабарилагдаһан, досоогоо сэбэр, шииг нойтогүй байха. Ногоон байбанай 1—2 процентын гү, али формалинай нэгэ процентын, үгышье һаа һая зуурагдаһан извёосхын (нэгэ хүнэг уһанда 2,5 килограмм хүртэхөөр) раствороор дезинфекци хэгдэхэ заабаритай.

Хадагалдаг газарай халуун дулаанинь нэгэ градусһаа доошо орохогүй ёһотой. Харин нэгэнһээ гурбан градус хүрэтэр дулаан байгаа һаа һайн. Обоологдоһон хартаабхын дунда талада хоёрһоо дүрбэн градус хүрэтэр дулаан байха заабаритай. Хадагалдаг газарайнгаа дунда таладань, шалаһаа дээшэ 1,5 метрэй үндэртэ термометр үлгөөтэй байха. Агаарайнь шииг нойтон 80—90 процент байбал таарамжатай. Энээнһээ ехэ шиигтэй болоо һаань, үрэһэнэй хартаабха түргэн гуташадаг.

Үнгэрүү халуун болоо һаань һэрюусүүлжэ, муу агаарынь татажа гаргадаг түхеэрэлгэ (сорго) хартаабха хадагалдаг газарта заабол байха болоно. Тусхай таһалганууд соо хартаабха обоолходоо үндэрынь 2 метрһээ үлүү гаргалтагүй. Харин эдеэ хоолдо хэрэглэгдэхэ хартаабха байбалнь, 2,5—3 метр үндэртэйгөөр обоолходо хамаагүй, үрэһэ хүрэнгэ сохом хүлдөөхэгүйн, гутаахагүйн зорилгоор таһалгануудайнь хоорондо, газаа хана таһалганууд хоёройнь хоорондо 15 сантиметр тухай зай забһар үлөөхэ хэрэгтэй. Илангаяа газаа хана тээһээ хартаабха бэлээр хүлдэдэг, гутадаг. Шалань забһартай, газарһаа дээшэ 20—25 сантиметр зайда байхадаа һайн. Тиигээгүйдөө хартаабха шиигтэхэ муудахаяал һаяха.

Гадна хартаабха хадагалдаг газарай траншэй, буртын үүдэн һайса дулаалагдаха ёһотой. Үүдэндэ, соохоодо дүтэхэнэ хадагалагдаһан хартаабхын үрэһэ зузаан хушалтаар хушаха. Траншэй, бурта һаань, газаа талаһаань наг шэбхээр, үгышье һаа саһаар зузаанаар хушахада болохо.

Үдэр бүхэндэ үрэһэнэй хартаабхын хадагалагдаһан газарай халуун дулааниие шалгажа, үүдэ үрхыень нээжэ, һалхидуулжа, шииг нойтыень гаргажа байхада хартаабха оройдооше гутахагүй, шанарынь муудахагүй. Таһалганууд соогуур обоологдоһон хартаабха дээрэ таһалгануудай хоорондуур бусалгагдаагүй извёосхо ханза соо хэжэ табидаг. Энэ ушарта извёосхонь үлүү шииг нойтыень бэедээ шэнгээжэ абаха бшуу. Хэрбээ обоологдоһон хартаабхын дээдэ талаһаа хүлэрхэ болоо һаа, рогожо, һолоомоор хушаха ёһотой. Хартаабхын үнгэрүү ехээр шииггэхэ, норохо ёһоо һаань, электромоторһоо гү, али тракторһаа хүдэлгэгдэдэг вентилятор хэрэглэдэг. Энээгээр агаар үлеэлгэжэ хатаахада һайн.

Зохихо хэмжээнүүдэй абтабашье, зарим таһалганууд соохи үрэһэнэй хартаабхын ужэжэ гутажа эхилээ һаань, аятайгаар дахин илгаха, муудаһануудыень дары гаргажа хаяха хэрэгтэй болодог.

Ерэхэ жэлдэ һайн үрэһөөр хартаабха элбэгээр тарижа, эдеэ хоолдо, малай тэжээлдэ ехээр хэрэглэхын зорилгоор ажахын хүтэлбэрилэгшэд, агрономууд, бригадирнууд хартаабхын үрэһэ һайнаар хадагалха талаар зохихо хэмжээ абаха бэзэ гэжэ найдахаар.

И. ЕЛАЕВ,
хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлдэхэ министерствын главна агроном.

ИНТЕНСИФИКАЦИИН ЗАМААР

УРГАСА ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ АРГА

Намарай сагта газар уһалхада таряалан, сабшалангай ургаса 1,5—2 дахин дээшэлнэ.

Уһалагдадаг таряалан, сабшалан дээрэһээ хэзээдэшье, ямаршье сагта ехэ ургаса абтадаг шуу. Арсалтагүй. Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станци таряанай газарые ехэнхидээ хабар уһалжа, тарилгаяа үнгэргэдэг заншалтай. Тиигэжэ уһалагдадаг полинуудһаа 1,5—2 дахин ехэ ургаса хуряана.

Таряалангые хабарай сагта уһалха хүдэлмэри республикымнай колхоз, совхозуудта үргэнөөр ябуулагдадаг гээшэ. Тэд юундэшьеб, гансал хабартаа уһалхые оролдоно гээшэбибди. Энэ үедэ газар уһалхада һайншье һаа, уһан хэр элбэг байдаг гээшэб? Энэ талыень харахада дутагдалнууд али олон ушарна бшуу. Яахадааб гэхэбэл: хабартаа олонхи ажахынуудта, тэрэ тоодо манайшье нютагта уһан бага байдаг. Бүхы газараа уһалха гэхэдэ тэрэнь хаанашье хүрэдэггүй юм.

Таряалангай газарые һайса уһалха ямар арга байнаб? Манай хүдөө ажахын туршалгын станци һүүлэй жэлнүүдтэ **намарай сагта газараа уһалсадаг боложо, тэрэ газар дээрэһээ хабар уһалагдаһанда орходоо өөрэгүй ехэ ургаса абажа байдаг.**

Энээниие иимэ жэшээ дээрэ харяабди:

Шэнисэ тарихада	Газарай шииг тарилгын үедэ (процентээр)	Гектар бүриһөө абтаһан ургаса
Намар уһалагдаһан газарһаа (сентябриин 25-һаа октябриин 10 болотор)	21,3	22,7
Хабар уһалагдаһан газарһаа (апрелиин 20-һоо 30 болотор)	22,1	23,9
Уһалагдаагүй газарһаа	14,1	14,3

Энэ таблица дээрэһээ иигэжэ тодорхойлогдоно: намар уһалагдаһан газарай шииг нойто хабар тарилгын эхилэтэр хаталһадаг юм гэжэ зарим хүнүүд хэлсэдэг. Харин тиимэ бэшэ. Намар уһалагдаһан газарай шииг 1—2 процентээр лэ илгаатай байхаһаа бэшэ ондоо юу байнаб! Ямаршье илгаагүй гэжэ тоолоходо болохо. Ургасынь талые харахада иимэ: **Намар уһалагдаһан полиһоо гектар бүриин 22,7 центнер шэниисын абтахада, хабар уһалагдажа тарилга хэгдэһэн газарһаа 23,9 центнер ургаса абтаа. Уһалагдаагүй газарта тарилга хэһэндэ орходоо алинииньшье өөрэгүй ехэ байна аабза. Ургасань 1,5 дахин дээшэлээ. Шэниисэһээ ондоо ургамал тарихада баһал тиимэ ургаса абтаха байна.**

Сабшалангай газар намар уһалхада ямар байдаг гээшэб? Өөрэгүй. Энээниие доро заагдаһан таблицада хараябди.

	Гектар бүриһөө абтаһан үбһэн (центнерээр)	
	утэгжүүлэгдээгүй сабшалангһаа	утэгжүүлэгдэһэн сабшалангһаа
Намар уһалхада	13,4	24,6
Хабар уһалхада	14,3	25,3
Уһалагдаагүй сабшалангһаа	6,2	18,6

Эндэ иигэжэ элирнэ. Сабшалангай газарые намар уһалхада, хабар уһалагдаһанда орходоо дутуугүй үбһэн абтана гээшэ. Зүгөөр уһалагдаагүй газарайхитай сасуулбал, ургасань **хоёрһоо үлүү дахин** ехэ болоно. Тиихэдэ уһалаад, утэгжүүлэгдэһэн газарһаа бүришье ехэ үбһэ ногоон хуряагдана ха юм.

Иимэ баримтанууд дээрэһээ харахада, намар уһалагдаһан газарые дахин хабар уһалһанай хэрэггүй. Энээнһээ гадна, намар уһалагдаһан газар зарим талаараа һайншье. **Арга боломжоёо һайса хэрэглэбэл, ажахынууд намартаа нилээд ехэ газараа уһалха аргатай. Хоёрдохёор, газарые намар уһалхада ургамалда хоро хүргэдэг хорхой шабхайнуудай түрэсэнүүд хосоржо угы болодог. Уһалагдаһан поли дээрэ зумбараанууд байрлахаяа болино.** Энээнэй хажуугаар буртаг үбһэнэй үрэнүүд уһанда шииггэһэнэйнгээ һүүлээр дуһан һаладаг. Тухайлжа гаргахада, хабар уһалаад шэниисэ таригдаһан поли дээрэ дүрбэлжэн метр бүридэнь 87 элдэб зүйлэй ногоон гараһан байбал, намар уһалагдаһан газарта 28 тоологдодог. Юрэ уһалагдаагүй газарта 132 зүйлэй буртаг үбһэн ургадаг байна.

Намарай сагта таряалан уһалхада үшөө юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, тиимэ газарта **10—15 үдэрөөр эртэ тарилга эхилдэг.** Ушар тиимэһээ ургасые эртэ хуряажа абахын тулада республикын хойто аймагуудта намарай сагта газараа уһалдаг болообол таараха байгаа. Илангаяа эртэ таригдадаг залаата ургамалнуудые, мүн горох, бобы, вика гэхэ мэтэ ургамалнуудай таригдаха газар уһалхада зохисотой.

Таряалан, сабшалангые намартаа удаан болзорто уһалхада болохо. Энэ хүдэлмэриие сентябрь һарын хахадһаа эхилээд, октябриин 10—15 болотор гэхэ гү, али бүри хүйтэнэй оротор үнгэргэхэдэ хамаагүй. Тиигэжэ уһалһанайнгаа һүүлдэ һубагуудай уһые гол хоүунь табижа. хооһолхо хэрэгтэй. һубагуудта мульһэ хүргөөд орхибол, хабар эртэ газар уһалалгые һаатуулдаг юм.

Намарай сагта таряалан, сабшалан уһалхадаа газарайнь хүрьһэ
харалсажа, хэды хэмжээгээр
хаяа мэдэхэ хэрэгтэй. Жэшээ
уһа багаар шэнгээдэг шабарлиг
һэтэй газарай гектар бүридэ 1
1500 кубометр, элһэтэйшэг,
шоройтой газарта 800—1000
метр уһа тогтоохоодо таатай.
лангай газар уһалхадаа илангая
маг газарта ехэ уһа хэрэглэжэ
хогүй. Тиигэхэдэ уһаниинь газ
шэнгэхэгүйдөө болохо. Энэнь
ногооной гарасада муугаар н
дэт шуу.

Манай нютагта таряанай
бураздаа татагдажа уһалаа
рэнэй удаа 3—7 хоног соо
логдодог юм. Хэрбээ паарай у
даһан байбал, хабар эртэ дахи
нойлогдожо, шииг нойтонь
на. Тарилгын урда тээ куль
хэгдээд, газарай нюрүү зара
жэгдэлэгдэнэ.

Намартаа газараа ехээр
ажахынууд мүнөөнһөө энэ хү
риие үнгэргэхэ, ажалыень
эмхидхэхэ ёһотой. Энэ намар
ехээр уһалжа абабал, ороoһо
най болон сабшалангай ургасын
то жэлдэ 1,5—2 дахин дээшэл
аргатайбди.

Н. ХРЕБТО
П. ХАРИТОНО
Буряадай хүдөө ажахын ст
научна хүдэлмэрилэгш

Москвагай уһа сүршэн сасадаг туршалга-шэнжэлэлгын станциин уужам ехэ полегон дээрэ уһалагдадаг газар таряалан эрхилдэг колхоз, совхозуудай хүсэтэ багажа зэбсэгүүд —хэдэн арбаад машинанууд табигданхай. Уһа сүршэдэг, халяадаг агрегадууд, элдэб янзын түхэлэй насоснүүдэл станцинууд эндэ бии. Зураг дээрэ: уһалалгын 250 миллиметр диаметртэй трубопровод, тэрэнэй утань 250 метр юм.

ТАСС-ай фотохронико.

АМЖАЛТАТА ХАНИ ХАРИЛСААН

Германиин Демократическа Республика байгуулагдаад, Советскэ Союзтай, бусад социалис гүрэнүүдтэй нягта харилсаа холбоотойгоор хүгжэжэ байһан 15 жэлэйнгээ ойе һаяар тэмдэглэхэнь.

1950 ондо манай орон Экономическа Харилсаан туһалалсаанай Советдэ хамжан ороһон юм. Республикамнай үгаа ехэ зорилгонуудые шиидхэхэ, бэрхэшээлнүүдые дабаха зэргэтэй болоһон байна. Түүхэй эд абадаг газарнуудһаа хаһагданхай байһаниинь элитэ. Томо машинануудые бүтээдэг химическэ промышленностиин заводууд барандаа шахуу Баруун Германида ороһон байгаа. Дайнай тохёолдуулһан хүндэ һандарал, 1961 он болотор Баруун Берлинтэй нээмэл хилэтэй байһанһаа уламжалан республикын экономикодо ушарһан бэрхэшээлнүүд. ГДР-тэ эсэргүү һүйдхэлэй ябуулганууд Германиин Демократическа Республикын ажахын хүгжэлтые айхабтар бэрхэтэй болгоо һэн.

Манай гүрэн социалис оронуудтай харилсаа холбоо байгуулһанай ашаар тэдэ бэрхэшээлнүүдһээ гаража, экономикоёо хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ арга олоо. ГДР мүнөө нүүрһэ, нефть, түмэрэй руда, булад, модо, үнгэтэ металл, хүдөө ажахын продуктнуудые, мүн бусад эд товарнуудые хэрэгтэй хэмжээн соонь ханинарһаа абахаар хүсэд найдана. Үнгэрэгшэ жэл анаглалгада ороһон «Дружба» нефтепровод манда илангаяа ехэ удха шанартай. Энээгээр дамжан Волго ба Уралһаа хэдэн миллион тонно нефть ГДР худар ерэдэг. Тиигээд нефтехими эршэмтэй түргэн хүгжөөхэ арга боломжо бии болоо.

Манай республика өөрынгөө промышленностиин нилээд ехэ продукциие түбхын түрүүн социалис оронуудта абаашана. Техническэ эрхим һайнаар бүтээгдэһэн, арадай ажахын элдэб һалбаринуудта хэрэгтэй машинанууд болон түхеэрэлгэнүүдые химическэ ба хүнгэн промышленностиин үйлэдбэрилһэн зүйлнүүдые, бусад товарнуудые СЭВ-эй гэшүүн оронууд тон дуратайгаар худалдан абадаг юм. Социалис гүрэнүүдэй промышленна олохон предприятинууд ГДР-эй машинануудаар зэбсэглэгдэнхэй.

Өөһэдөө оролдолго хүсэлэл гаргаһанай, СЭВ-тэ хабаатай бүхы оронуудтай экономическа, научно-техническэ нягта харилсаа холбоотой болоһоной ашаар шэнэ предприятинууд байгуулагдаһан, хуушануудынь үргэдхэгдэһэн байха юм. Мүнөө Шведтэхи нефть буйлуулдаг завод, Лейна-2 гэжэ химическэ комбинат, Одертэхи металлургическа комбинат мэтэ индустриин ехэ гигантнуудые, тэрэшэлэн химиин, машина бүтээдэг үйлэдбэриин, ондооше һалбаринуудай олон предприятинуудые бусад социалис оронуудтай хамтаа барижа байнхайбди.

Мүнөө республикымнай промышленность 1950 онойхиһоо гурба дахин ехэ, 1936 ондо бүхы Германиин бүтээн гаргаһанай шэнээн продукци үйлэдбэрилнэ.

Арадай ажахын түрүү һалбаринууд: химиин промышленность, электротехникэ, станок, прибор бүтээдэг үйлэдбэринүүд илантаяа хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэнэ.

Үйлэдбэриин, техникын ба эрдэм ухаанай талаар дэлхэйн туйлалтын хэм хэмжээндэ хүрэхын тула манай гүрэн үгаа ехэ оролдолго хүсэлэлгэ гаргана. Оронууд хоорондоо ажалаа хубаарилан хэдэг, СЭВ-тэ хабаатай оронуудай тусхай мэргэжэлтэйгээр эрхилдэг болоһоной ашаар иимэ юумэн туйлагдана.

Эдэ хэмжээ ябуулгануудһаа манай республика ехэ ашагта хүртэнэ. Штральзундахи верфине жэшээ болгон дурдажа боломоор байна. Энэ верфь 1970 он хүрэтэр Советскэ Союзай захилнуудые бүтээхэ юм. Тиигэһэнэй ашаар нэгэ янзын 60 судна бүтээхээр үйлэдбэреэ эмхидхэхэ аргатай болообди. Карьер нүхэнүүд соохи нүүрһэ малтаха түхеэрэлгэнүүдые, элдэб янзын станогуудые социалис оронуудта үгэдэг болоһоной үндэһөөр машина бүтээдэг предприятинууд үйлэдбэреэ нэгэ янзын, тусхай мэргэжэлтэй болгонобди.

Нүгөө талаһаа СЭВ-тэ хабаатай ГДР-эй ханинарай тусхай мэргэжэлтэй болоһоной үндэһөөр манай республика нилээд ехэ хүсэ, зөөриэ алмаха арга олоһон байна. Жэшээлэн хэлэбэл, 200 мянган киловатт гү, бүришье ехэ хүсэтэй турбинануудые СССР-һээ асардаг болонхойбди.

Арадайнгаа ажахые 1970 он хүрэтэр хүгжөөхэ түсэбүүдээ таарал-дуулан табихын тула мүнөө СЭВ-эй гэшүүдэй хоорондо ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Энээниие ГДР ехэ удха шанартайда тоолоод, эдэбхитэйгээр хабаадана. Баталагдаһан хэлсээнүүдэй үндэһөөр өөһэд хоорондоо абалсаха элдэб хэрэгсэлнүүдэй хэмжээе тодорхойлжо, экономическа хани харилсаанай шухала асуудалнуудые шиидхэжэ, ойрын жэлнүүдтэ арадай ажахын шухала һалбаринуудай талаар үйлэдбэрилэгдэхэ зүйлнүүдэй хэмжээе тодорхойлхо аргатай болообди.

Ажал хүдэлмэреэ бүхы оронуудай социалис ёһоор хубаажа бүтээхэ хэрэгые саашадань улам дэлгэрүүлхын тула Германиин Демократическа Республика оролдолго гаргаха байха.

А. ЭМИШ,
ГДР-һээ СЭВ-тэ хабаададаг саг үргэлжын түлөөлэгшын орлогшо.
(АНН).

Түрэл орон доторнаа

АЛТАЙН ОРООҺО ТАРЯАН

БАРНАУЛ. Алтайн хизаарай харгынуудаар автомашинанууд олооро гүйлдэнэ. Хизаар дотор таряа хадалга түгэсхэгдөөд, ороoһо таряан гүрэндэ тушаагдажал байһаар. Алейскэ, Шипуновско үйлэдбэриин управленинүүдэй таряашад илалта туйлаһан тухайгаа сентябриин 26-да мэдээсээ. Тэдэнэр 20 миллион үлүүтэй пүүд ороoһо таряа элеваторнуудта тушааһан байна. Социалис Ажалай Герой Ф. М. Гринько гэгшын хүтэлбэрилдэг «Родина» гэжэ колхоз гайхамшагта амжалта туйлаа. Бүхы талмайнгаа гектар бүриһөө эндэ зуун пүүд ургаса хуряажа абаһан байха юм. Хүдөө ажахын артелиин гэшүүд бэлэдхэлэй пунктнуудта 720 мянган пүүд ороoһо таряа эльгээгээ, энэнь түсэбөөр хараалагдаһанһаа 200 мянган пүүдээр ехэ юм.

Алтайн таряашад гүрэндэ 190 миллион пүүд ороoһо худалдаад байна.

(ТАСС).

ҮНИНЭЙ КОММУНАР ХҮНДЭТЭ ЦЕЛИННИК БОЛОБО

БАРНАУЛ. Алтайн таряашадта нютагайнь солото хүн, Яков Васильевич Жестовский Днепропетровско областиин «Дружба» колхозһоо айлшалжа ерээ. Эндэхи «Свобода» гэжэ түрүүшын коммуные тэрэ эмхидхээд, хүтэлбэрилдэг байһан юм. Бүлэг коммунарнуудтай хамта Я. В. Жестовский 1922 ондо Владимир Ильич Лениндэ ошоһон юм. Владимир Ильич тэдэниие хани халуунаар угтаа. Коммунын ажабайдал тухай, Колчагһаа сүлөөла
Сибирь тухай Ильич тэд
һайса асуужа һонирхоһон
юм. Эдэ түлөөлэгшэнэрэй
таар В. И. Ленин Англ
«Рустон-проктор» гэжэ тр
рые «Свободын» коммунарн
дамжуулан үгэһэн байна.
хадаа Алтайдахи түрүүшын
машина байгаа. Тэрэниие
газар хахалхадаа коммуна
хэрэглээ.

Мүнөө Кировэй нэрэмжэтэ
хоздо ехэ баяр болобо. Ү
коммуна энэ колхозой бр
болонхой юм. Өөрынгөө
хүнтэй уулзахын тулада дүү
дарай һуурин нютагуудай
шад, механизаторнууд,
суглараа. «Шэнэ газар аш
һанай түлөө» гэжэ медаль
Васильевичта барюулагдаа. «
мунарнуудта В. И. Ленина
лэглэһэн трактор эндэ түрүү
бураздаа татаһан юм» гэһэ
шэттэй памятник Свободын
ной захада бодхохо гэжэ шии
дээ.

30 МҮНГӨӨР «МОСКВИЧ» ШҮҮБЭ

СОВЕТСКАЯ ГАВАНЬ. Во
Портын хүдэлмэрилэгшэ Г.
Булдаков табадахи гарга
шүүбэритэ лотерейн билет аб
аад, тэрээн тухайгаа марта
хиһан байгаа. Өөрынгөө ка
тэрэ хэдэн олон зуу мильда
һан байна. Һаяхан тэрэ хү
ридөө үмдэдэг хүүртигэйнгөө
маан соoһоо билетдээ гэнт
жорхёо. Мүнгэ нөөсэлэлгын
сада шалгахадань 20610-
сериин, 0,87 номертой б
автомобиль «Москвич» шүү
бууһан байшоо.

(ТАСС).

Үбэлжөөнүүдтнай бэлэн гү?

НОБШОДОО ДАРУУЛААД ҺУУЛТАЙ ГҮ?

Сагаан Морин, Борто гэһэн нэрэнүүдые дуулахадаа ямар нэгэн холо газарай хүлэг, буржагар хүбшэ ойтотай нютаг һанаанда ородог. Мүнөө Сагаан Моріндомнай намарай саг орожо ерэнхэй. Удангүй үбэл-айлшан орожо ерээд, үбэлжөөнүүдтнай бэлэн гээшэ гү гэжэ асуухань ха юм.

Манай Захааминай «Родина» колхозоорхин үбһэ хуряалгаяа дүүргэжэ налайнхай. 18 мянган центнер үбһэмнай 2.710 үхэр малаймнай хурэхэ гэжэ найдагдана. Тиибэшье үбһэнэй хорёо, зэргэ дээрээ нобшорһоор малшадаймнай байра байдал үбэлдэ бэлэн болгоогүй һаамнай, шангахан оройдолго үгэлтэй гээшэ. Колхозоймнай оройдоо 16 гүүртэ, тэдэнэй олоо һаалиин юһэн гүүртэ бии.

Малшадайтнай байра байдал тэр һайн гээшэб гэжэ бидэнһээ асуугыт. Энэнһээ урда жэлнүүдтэ мүнөөшье зарим гүүртэнүүдтэмнай малшадай гэрнүүд гэжэ орхорхон урсадал адли юумэнүүд бэйлдэдог һэн. Жэшээлхэдэ, Шадагты гэжэ газартахи гүүртэдэ үбэл болотор, орбогор гэрнүүд һуугша юм һэн. Харин мүнөө харыт. Энэ залгалаа ханатай гурбан гэр, орон табигдаһан шэнэ хэдэн гэр. Улаан булан бии. Гүүртые даагша Дашицырен Раднаев 5 һаалишадтаяа хамһажа, манай ехэ туһаламжагүйгөөр үбэлдэ бэлдэжэрхинхэй. Сонхонуудынь бултадаа шэллэгдэжэ, пеэшэн, ушааг гэхэ мэтэнүүдынь заһатданхай. Түлеэ залһаншье газаа һүри һөөг болотор ябталагданхай.

Эбтэй ажалай үрэ энэл гэжэ һаянай ойлгонхойбди. 2—3 хүмнай нэгэ гүүртэдэ томилогдоно, тэдэнэр малшадай зуһаланһаа ерэхын урда тээ тэндэхи байра байдал заһаха, дулаалха даабаритай. Мүнөө дархашуул Санжей Цыденов, Цыден Ширапов гэгшэд Зэмхэ гэжэ газарай малшадай байра заһажа байнхай.

Мүн Сагаагшан гэжэ газарай гүүртэдэ ошоод үзыт. Тэндэхи гүүртые даагша Буда Семёнович Шагдуров таниие угтан абаха. Энэ гүүртынхид өөһэдынгөө хүсөөр тугалай нэгэ гэр урилан табяад, малшадай гэрнүүдые дулаалжа байна бшуу. Холын холо һонгино гэжэ газарта малай хоёр гүүргэ байрладаг. Тэндэ Будажап Гонжипов гэжэ хүн Мария Дашеева һамгантаяа 250 һарлагүүдые харууһална. Мүн тэдэнтэй зэргэлээд Николай Гармаевтан баһал гунжадые харууһалдаг. Энэ холын малшадтаа анхаралнай буришье ехэ даа. Һонгиныи малшадай байрые эртээнһээ заһуулха тухай һанаагаа һайса табигдаа.

Мал ажал дээрэмнай 130-аад хүн ажаллана. Тиихэдээ олонхи хүнүүднай малшад болоно бшуу. Тэдээн тухайгаа һанаагаа зобонгүй яаха гээшэбибди. Малшадай гэрнүүдэй пеэшэнгүүдые заһабарилха гэжэ 10 мянган хирпиисэ абаа һэмди, тэрэмнай гаргашалагдажа байна даа. Хэдэн олон хайрсаг шэл, хэдэн тонно избёосхо асаргаданхай.

Ажаһуудалай һайн байхада хүн урматай. Мүнөө гүүртэ бухэн дээрэмнай шахуу радиоприёмнигууд тодхоотой, тэдэндэ питани яһалашье абтанхай. 1964 оной туршада малшадта гэжэ шэнэ 3 гэр баряа һэмди. Энээнэй урда жэлнүүдтэ арба гаран гэр баригдаһан.

Гүүртэ бухэндэ—бани. Холын малшад колхозой түб ерэжэ шадахалгүй һэн хойноо гүүртэ дээрээ банида ороходоо али тухай баяртай байха гээшэб! Мүнөө холын 3 гүүртэ дээрэ бани бии һаа, ерэхэ жэлдэ үшөө 2 бани баригдахаар хараалагдана. Мүнөө үедэ худалдаа наймаанай хоёрхон киоск бии һаа, ерэхэ жэлдэ дүрбэ болохонь.

Манай гуша гаран коммунистнуудай олонхинь мал ажал дээрэ ажаллана. Жэшээлхэдэ, буруушан Буда Жамсарановые дурдая. Энэ нухэрнай жэлһээ жэлдэ буруунуудые харадаг, тэдэнээ һайнаар тэжээдэг. Мүнөө коммунист Жамсаранов Доодо-Дархита гэжэ газарта бууса байраяа өөрөө заһаад, үбэлжөөнлөө буужа байна.

Хүн зомнай баяртай. Юундэб гэхэдэ, манай колхоз гүрэндэ мяха худалдаха жэлэй түсэбые дүүргэжэ, 1450-аад центнер мяха тушааба. Мүн һү худалдалгын түсэбые Агууехэ Октябриин революциин һайндэрһөө урид дүүргэхэ һанаан бии. Шадахабди. Юундэб гэхэдэ, жэлэй түсэб 3800 центнер һаа, бидэ сентябриин 1-дэ 2718 центнер һү гүрэндэ худалдаад байгаабди.

Үбэл-айлшан удахаяа болёо. Үглөө бүри дарзагар сагаан хюруу... Малшадтаа даха, валенка олоор абаад байнабди. Холын гүүртэ, отарынхидпай малаа адуулхадаа бү дaараг лэ!

В. ЦЫРЕНОВ,
Захааминай «Родина» колхозой түрүүлэгшэ.
Сагаан Морин.

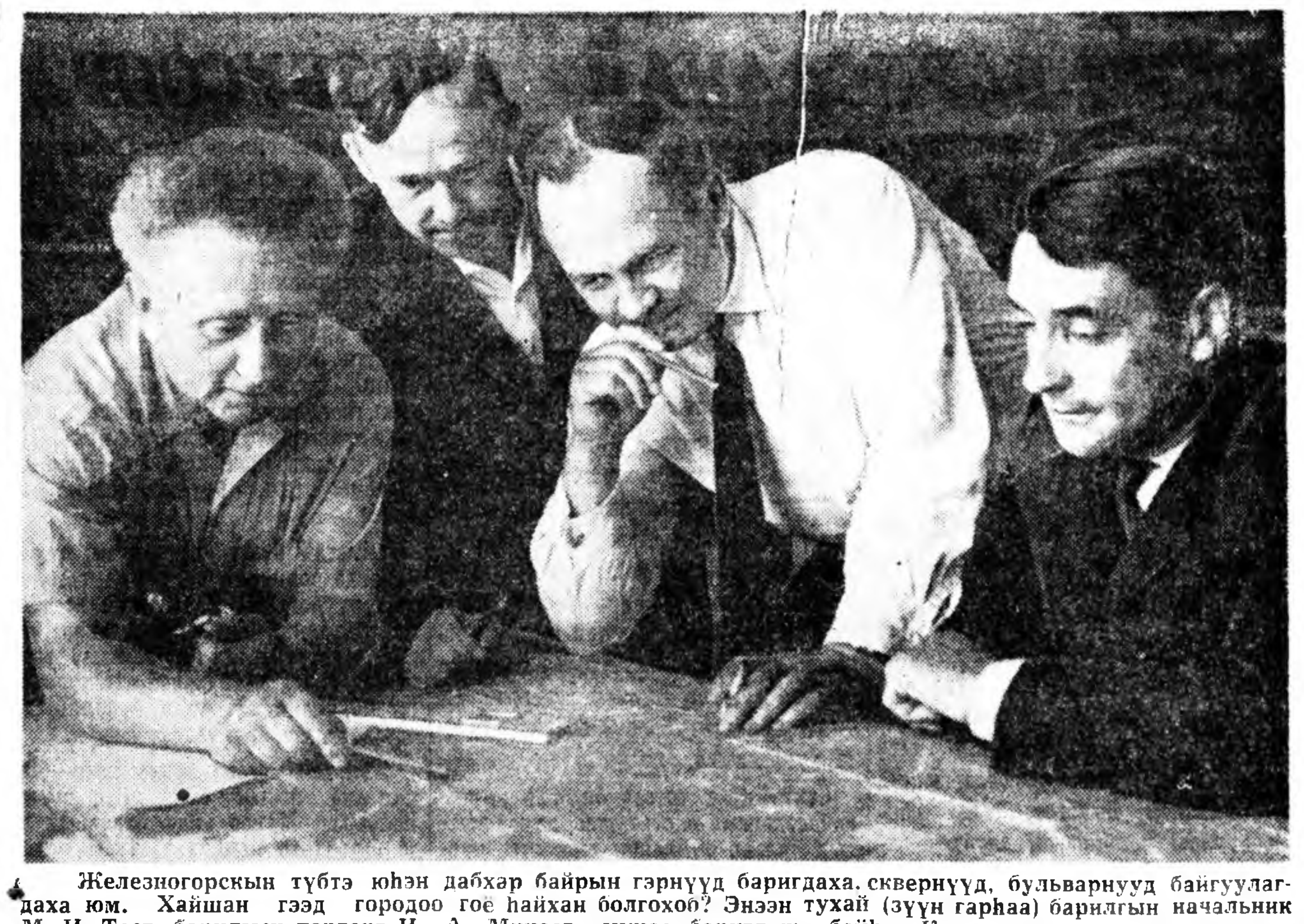

Железногорскын түбтэ юһэн дабхар байрын гэрнүүд баригдаха, скверүүд, бульварнууд байгуулагдаха юм. Хайшан гээд городоо гоё һайхан болгохоб? Энээн тухай (зүүн гарһаа) барилгын начальник М. И. Тест, барилгын парторг И. А. Минаев, мүнөө баригдажа байһан Коршуновско ашагта малтамал шанэржуулгын комбинадай директор Б. В. Беломоин, постройкомой түрүүлэгшэ Ю. А. Саламатов гэгшэд карта дээрэ тонгойн байжа, бодомжолон үзэнэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ХЭНЗЭ НОГООНОИ ШЭМЭТЭЙДЭ

ЖЭЛЭЙ ДААБАРИ ДАБАГДАХАНЬ

Гадартай тарган мяха улам олоор, хямда сэнтэйгээр абахын түлөө «Кабанский» совхозой малшад шанга тэмсэл хээ.

Элдэб мал шахажа, бэлшээридэ тарғалуулха баян дүршэлтэй болоһон, ажалдаа тон хариуусалгатайгаар хандадаг хүнүүд мал адуулагшаар табигдана байна. Илангаяа хабарай, зунай, намарай элбэг һайн шүүһэлсэтэй бэлшээриие зүбөөр хэрэглэхэ тухай ехэ анхарал табигдаа. Малайнгаа тус бүриин бэеэ шэгнүүр сүүдхэдэ килограмм гүрэтэр нэмээһэн малшан бүхэндэ гол түлөөһэнһөөнь гадуур нэмэлтэ түлөөһэ үгэхэ, шан магтаалда хүртөөхэ тусхай гурим зохёогдоһон.

Бэлшээриин ногоое зүбөөр, гамтайгаар хэрэглэхэ зорилгоор баһал түсэб табигдаһан. Малшадтай энээн тухай зүбшэн хэлсэгдэһэн байха юм. Мал адуулагшад даабарита бэлшээриеэ 4—5 хэһэг болгожо хубаагаад, ээлжээгээр тэндээ малаа адуулаа гээшэ. Үглөөнэй харанхыһаа үдэшын харанхы болотор тэсэмгэйгээр ажаллаа.

Иигэжэ эрхимээр ажаллаһанайнь урманда мяха гүрэндэ тушааха жэлэйнгээ түсэб совхознай һаядаа дүүргэхээ байна. 10300 центнер мяхан худалдагдаха һаа, 10190 центнертэ хүргэгдэбэ. Гүрэндэ тушаахаяа 900 толгой хонидые бэлдэжэ байнабди. Мүн зуугаад толгой бодо мал бэлшээн тарғалуулагдана.

Мал адуулагшаднай үшөө 250 центнер гадартай тарган мяха һаяын үдэрнүүдтэ тушаажа, жэлэйнгээ даабари дабажа гарахань.

С. ШЕЛКОВНИКОВ,
совхозой главна бухгалтер.

АЖАЛАЙ ОНШО ОЛОҺОН ХҮНҮҮД

—Зун, намартаа, хүхэ ногооной үедэ малаа һайнаар тарғалуулжа абахын хойноһоо . шаргын оролдохо хэрэгтэй. Тиигэбэл бүхэн даажа ябаһан малаа үдэргүйгөөр һайса тарғалуулжа, гүрэндэ тушаахадаа, одоол эндэһээ колхозой олзо доход нэмэхэ болохо,—гэжэ Федор Хайдаков хэлэдэг һэн.

—Залуу хүн аад, яагаа абаашагаар холын хараата асуудал шиидхэжэ, бодомжолжо ябагшабши. Зүб лэ тиигэнэ гээшэт. Булган иигэжэ, шухала асуудалнуудые хоорондоо хэлсэжэ, зүб тээшэнь шиидхэхын хойноһоо оролдожо ябахада алишье талаараа һайн,—гэжэ колхозой бухгалтер Шоол Цыренович Цыбденов залуу малшанай һанамжые дэмжэнэ, дэмжөөнэ.

Залуу малшан Федор зунай үедэ гүрэндэ тушаагдаха 240 толгой малые Ахын эхин гэжэ тунгалаг гоотой газарта харууһалхадаа, тэдэнэйнгээ шэгнүүрые сүүдхэдэ 900—1000 граммаар нэмээжэ шадаһан байна. Одоол иигэжэ ажаллахада бад гэмэ һайн олзо ниитын жасада оруулагдахань ха юм. Залуу энэ малшанай нүхэр Даша-Нима Хаптагаев баһал ниитынгээ һүрэг мал холын бэлшээридэ гаргажа адуулһан юм.

—Холын бэлшээридэ гараад ябахада һонин даа. Ногоон үбдэг тулама элбэг, малаа дуран соонь хада тужын дундуур бэлшээхэш, дуратай саггтань тэжээлэй дабһа үгэхэш. Залуу малые иигэжэ тэжээхэдэ хүшэ шадалынь хараа байса һайжардаг,—гэжэ Даша-Нима Хаптагаев зүб лэ омогорходог.

Тээсгэнэй Даша-Нима Хаптагаев аяар холын голой эхинһээ ерэжэ, ниитынтэ малай үбэлдөө эдихэ бүдүүн тэжээл бэлдхэлсээ һэн. Арбаад үдэрэй туршада үбһэ сабшалсаһан Даша-Нина адуулжа байһан 270 толгой малнуудаа бусаажа асархаар ошоһон байна.

Ниитын зөөри арьбадхахын хойноһоо унтаха нойргүй оролдожо, табяад һаһаяа дүхэжэ ябаһан һама-Сэрэн Хайдаповна колхозой хонин ажалда хүдэлдэг юм. Аха нютагта хүдөө ажахын артельнууд тогтоогдоһоор мүнөө 34 жэл болоо. Тэрэ тэһэнһээ хойшо таһалгаряагүй хонин ажалда ябаһан нүхэр Мунконовагай тэнжээжэ табиһан хонид Аха нютагай бии үгы тала дайдые дүүрэтэр лэ ээлһэн байха. Энээнэй хажуугаар хэды ехэ олзо доход ниитын жасада оруулагдаа гээшэб. Энэ бүгэдые хэдэн хоног, сүүдхээршье тооложо гаргахань бэрхэтэй. Холын Аха

нютагта Мунконоваһаа дүршэлтэй хонишодые олохоньшье хэсүү байдаг. Мүнөө һама-Сэрэн Хайдаповнагай үрэ хүүгэдынь бултал хонин ажал дээрэ хүдэлжэ, олоной һайшаал, магтаалда хүртэжэ ябадаг.

Богонёор хэлэхэ, хөөрэхэдэ Ахын «Улаан Аха» колхоздо ниитынгээ зөөри арьбадхахын хойноһоо шармайн оролдожо ябадаг малшадай түрүүшүүл ажалша бэрхэ хүнүүд эдэл даа. Танилсагты.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) Ф. Хайдаков, Һ-С. Мунконова, Д-Н. Хаптагаев.

Д. ДУГАРОВ.

ТҮГЭСХЭЛЭЙ ДУУНАЙ ОЙРТООШЬЕ ҺААНЬ...

Танине ямараар хангана б?

Түнхэнэй таряашад хэлэһэн үгэдөө хүрөө. Аяар сентябриин 15-да уялгаяа дүүргэжэ, 42 мянган центнер таряа гүрэндэ тушааха түсэбтэй һаа, 48 мянган центнер худалдаа һэн. Мүнөө дүүргэгдэһэн уялгаһаа гадуур 4.800 пүүд таряа гүрэндэ худалдаха гэжэ түнхэнэйхид эрмэлзэнэ.

Таряашаднай муу бэшээр ажаллаа гээшэ ха. Энэ сүлөөгүй хаһада бидэ тэдэниие ямараар хангаа гээшэбибди. Манай Түнхэнэй аймпотребсоюзда 76 магазин, киоск, ларёк, 8 столово бии. Теэд бидэ үнэн сэхээ хэлэхэ болоо һаа, хододоо хүн зоной нюдэн дээрэ ажаллажа, хүдэлмэрилжэ байдаг зонууд тээшэбди. Таряа хуряалгын урда тээ аймпотребсоюздаа ямар ехэ суглаа хураал татаа һэнбибди?' «Бухы анхаралнай—таряашадта», «Таряашаднай заахашье бү һаатат». «Эд бараан, эдеэ хоолынь элбэг байг». Иимэ уряа лозунгнуудые дэмжэн, худалдаа наймаагаа үргэнөөр ябуулхые эрмэлзээ һэмди.

Нүүдэл наймаан! Энэл таряашадта хэрэгтэй. Манай 4 автолавка хуряалгын үедэ муу бэшээр хүдэлжэ, таряашадые гол түлэб хангаа гэхэдэ алдуу болохогүй. Тоорын сельпогой автолавка тухай бага саға хөөрэе. Александр Конюшкин һамгантаяа автолавкада хүдэлдэг. Һамганиинь Анна Александровна — наймаашан. Өөрөө Александр Иванович машинаяа жолоододог. Ленинэй нэрэмжэтэ, «Маяк» колхозуудай таряашад тэдэниие һайн мэдэхэ. Автолавка таряалан дээрэ сэхэ ошодог, үдэшэ үглөөгүүршье механизаторнуудай эдеэлхэ, машина, комбайнаа тоһодохо үедэнь тэдэндэ наймаа хэдэг. Энэ наймаалагшаднай өөһэдөө таби гаратайнууд болобошье, һүни орой, эртые мэдэнгүй ябадаг байха. Тиигэһэнэйнь аша —эд бараа худалдаха һара бүриингөө түсэб 110—115 процент дүүргэдэг байха. Һүүлэй үедэ хүбсаһа угаадаг арба гаран машина худалдагдаһан, хүн зоной захилаар хүбсаһан, элдэб хэрэгсэл асаргадаһан юм

Автолавкын жолоошон—наймаалагша Дондин Нилтанов ямар бэрхэ хүм даа. Жэмһэгэй сельпогой автолавкада хүдэлхэ зуураа, коммунист Нилтанов Охор-Шэбэр. Харгаата гэжэ газарай поли дээгүүр хэды олон модо харайлгаа хаб. Өөрөө эрхим жолоошон, бэрхэ наймаалагша. Һара бүхэнэйнгөө түсэб 120—130 процент дүүргэжэ, хүн зонойнгоо дунда хүндэтэй болонхой.

Һүүлэй үедэ наймаалагшагүй ларёгууд тухай олон үгэ гарана. Энэ талаар манай Тоорын сельпогойхид шалгарна. Тэндэ Нарһан нуга Хонгоодор гэжэ хоёр газарай малай гүүртэдэ иимэ ларегууд эмхидхэгдэнхэй. Конюшкинай автолавка ходо тэндэ ошожо хүн зоной захяашые асардаг байха юм.

Таряа хуряалгын үедэ тосхон һууринуудай магазинуудай ажалай гурим ондоо болгогдоһон. Үглөөнэй долоон саг, үдэшын арбан саг! Иигэжэ хэһэн гуримаймнай аша үрэ харагдаа. Август, сентябрь һаранууд эд бараа, эдеэ хоол худалдалгамнай һураггүй дээшэлээ. Жэшээлхэдэ, август һарын түсэбые манай наймаалагшад 102 процент дүүргээ, сентябриинхи бүри дээшээ гараха хэбэртэй.

Морёор ябажа наймаа хэхэ ябадал ехэл һайн гэжэ һанагдана. Юундэб гэхэдэ, автолавкын ябажа шадахагүй шабар шабхатай, үһа саһатай газарнуудта мори тэргэтэй хүн ядамаргүй хүрэнэ бшуу. Иимэ 4 наймаан аймаг доторнай эмхидхэгдэнхэй. Ерэхэ жэлдэ тэдэниие бүри олошоруулха һанаан бии. Хоймор ой сельпогой наймаашан Хайдуков гэгшые «Восточные Саяны» колхозой ямаршье холын гүүртэ дээрэ харахат. Энэ хүн мори тэргээр ябажа наймаа хэхэдээ, арба гаран отара, гүүртэнүүдэй малшадые хангадаг, полевой стануудта ошодог.

Түрүүшүүлнай хэр олон бэ? Түрүүшүүлгүй организаци, предприятиие олохонь бэрхэтэй. Туранай сельпогой Монгой тосхоной наймаалагша Анна Степанова ходоо магтаалтай. Энэ хүмнай 1958 онһоо хойшо эндэ наймаалагшаар хүдэлхэ зуураа, бэрхэ наймаалагша гэжэ магтуулдаг. Юундэб гэхэдэ, энэ хүмнай эд бараанай, эдеэ хоолой выставкэ, витринэ һайнаар эмхидхэдэг, хүн зоной захиһан эд бараа асархые оролдодог. Түрэ хуримай болохо дүтэлөө һаань, залуу айлда хэрэгтэй болохо эд хэрэгсэл захижа асаруулдаг юм.

Тиихэдэ Хэрэн тосхоной наймаалагшад Наталья Дёмина, Любовь Савина тухай хүн зоной зүгһөө баясхалангайл үгэ дуулахат. Эдэмнай коммунис ажалай ударнигууд, һара бүхэнэйнгөө түсэб ходоо үлүүлэн дүүргэдэг.

Таряашадаа хангаха хэрэгтэмнай һаад, тойбод ушарна. Жэшээлхэдэ, саахар, конфета, үнэгүйхэн бүд һад, ситец, оймһон, үхибүүдэй хүбсаһан гэхэ мэтэ оройдоошье үзэгдэнэгүй. Таряа хуряалгын үедэ тамхи тарян хоморджо тулягаа. Энээн тухай Буркоопсоюзай ноёдто хэды дахин хэлэгдээ гээшэб? Хүдэлмэридэ үмдэхэ костюм эльгээн гэхэдээ, 50—52 хэмжүүрэй хүбсаһа абаашажархина, харин 46—48 хэмжүүрэйхинь хаана юм?

Таряа хуряалгашье дүүрэнтэбэ. Теэд бидэнэй, худалдаа наймаанайхидай, ажалнай үшөөл ехэ. Малшаднай зуһаланһаа үбэлжөөнүүдтээ буужа байна. Автолавкануудаймнай маршрудууд бүри ондоо болохонь. Тала дайдын үргэндэ оршоһон гүүртэ, отарануудта зорихонь, үбэлжэлгэдэ бэлдэжэ байһан малшадые хангахань. Таряа хуряалга дээрэ мэргэжэлтэд, механизаторнууд дуталдаа һаа, муул гээшэ. Теэд манай худалдаа наймаанда мэргэжэлтэд дуталдаа һаа, мүн лэ гайтай даа. Мүнөө бидэндэ 2 товаровед дутана. Мүн 2—3 наймаалагшадшье хэрэгтэй. Энэмнай бидэнэй ехэхэн алдуу болоно даа. Юундэб гэхэдэ, залуу мэргэжэлтэдые һургаха, тэдэниие хүмүүжүүлхэ талаар хүдэлмэри ахиршаг ябуулагдана. Урилтэ, хоролтошье зарим сельпонуудта үзэгдэһөөр. Жэшээлхэдэ, Туранай сельпогой наймаалагша Зайдынова гэгшэ дүршэлөөр бага, залуудаһан дээрэһээ 600 түхэриг дутаагаа бшуу. Тиихэдээ бидэ ерэхэ үбэлжэлгын үедэ малшадые хангахадаа, өөһэдынгөөшье хүдэлмэрилэгшэдэй дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри, мэргэжэлээ дээшэлүүлгын һуралсал улам һайжаруулха болонобди.

Хуряалгын түгэсхэл ойртобо. Үбэлжэлгэшье мүн ойртоо. Хонишодой «хуряалга» ерэхэ. Бидэ наймаалагшад, энээндэ бэлэдхэлтэй байха зорилготойбди.

Д. ПАРПАЕВ.
Түнхэнэй аймпотребсоюзай худалдаа наймаанай таһагые даагша.

Хэрэн.

ЗУРАГЛАЛ

НАЙМАН ХҮЛТЭЙ БЭШЭЛ ДАА

Наймаалагша! Шам тухайда магтаал, шүлэг үсөөниие уншаһанби. Юундэшьеб үдэр бүхэндэ магазинда ороод, эдеэ хоол, эд бараа худалдажа абаха бүхэндөө шам тухай ехээр бододоггүй гээшэбибди! Наймаашан! Шамайе агууехэ табьяа хэнэш гэнэгүйб. Зүгөөр...

Цырендулма магазинаа нээбэ. Хүнүүд хоморшог. Тииһээр байтар газаа мотоциклнууд паршаганалдаад, хэды еды томо томо хүбүүд ороод ерэнэ. Затагар харанууд. Хэбэрынь һүниин халаанһаа бусажа ябаһан механизаторнууд.

— Папирос үгыт!

— Намда хоёр килограмм саахар шэгныт!

Наймаа́ншье эхилнэ. Иимэл боро юрын үдэрнүүдээр һара жалнууд үнгэржэл байдаг. Үдэр бүри үнөөхил худалдаа наймаан. Илгарһан, шалгарһаншье юумэ үгыл хэбэртэй.

Цырендулма Дамбаева залуу ябахаһаа хойшо тоо бүридхэгшөөр ажаллаһан. Үшөө дайнай хатуу жэлнүүдтэ амбааршан, үбһэн дээрэ тоо бүридхэгшэ ябадаг оншыхан басагые нютагайхидынь һайн танидаг байха даа. «Ши шоотодо бэрхэхэн алтайш. Һонорхон тархитайл хаш»,—гэжэ хүнүүд хэлээд һалахагүй. Үшөө 1940-өөд онуудта Хэжэнгын раймагта ороходонь, Цырма наймаалагша яндагар юумэ, сагаан халаад үмдэнхэй, тагай саагуур гэшхэлхэ. Цырендулма атаархахадал гэгшэ һэн. Эндэ ороод иимэ гоё бүд юумэ наймаалалсаа һаа гоёл байгаа. Үхибүүн шэнгеэр атаархажа байһанаа ойлгожорхёод, дам өөрэһөө эшэхэдэл гэхэ.

...Арба гаран жэл тэрэ үдэрһөө хойшо үнгэрөө. Мүнөө һанахада һонин. Магазин тушаажа абаад, түрүүшынхиеэ наймаа хэжэ байхада, ямар нэгэ аймшагтай шэнги һэн. Бухэли үдэр хүл дээрээ зогсожо эсэшэһэн Цырендулмын гэртээ ерэхэдэ, Цырендаши нүхэрынь:

— Зай, хүндэтэ про-да-вец! Хэр бэ? Хүлнүүдтнай дуулажа байна гү? Би хэлээл һэмнайб, дэмыл тиишэ ошоо бэшэ аалши? — гэжэ хоротойхоноор хэлээ.

— Орхи даа. Һурана бээзэб.

Цырендашида гомдолшье юун байба гээшэб? Өөрөө колхозой тоо бүридхэгшэ, элдэб тушаалда ябаһан хүн. Харюусалгатай ажалые һайса мэдэхэ. Тиибэшье Цырендулмын наймаалагша болоходо, юундэшьеб дурагүйтөө.

— Наймаа найман хүлтэй юм гэлсэгшэ, ойлго, мэдэ, хёрхол бай,—гээд лэ Цырендулмадаа захина.

Найман хүлтэй гээд, хүниие мэхэлхэ һэн гүб даа. Бү хиирэ, Байһаар элдэбээр дүугархашни бы, —гээд, Цырендулмань урдаһаань харюусана.

Иигэжэл наймаалагша болоһон намтарынь мүнөө юумэ худалдан абажа байһан хүнүүдтэ эли бэшэ ааб даа. Һонишьегүй ёһотой. Зүгөөр Цырендулмын гар соо эд бараан, эдеэ хоолшье зохидхоноор эбхэгдэн, хүнүүдтэ үгтэнэ. Шэгнэхэ, тоолоходоошье түргэн гээшэнь. Һар-шур.

Ушхайта нютагта түрэ болохонь. Цырендоржо Валя хоёрнай айл боложо, нэгэ гуламтын зол жаргалаар баясахань. Залуу айлда бага сагашье һаа, эд бараан, гэр соохи хэрэгсэл хэрэгтэй гэжэ наймаалагша Цырендулма мэдэнэ. Цырендоржо, Валиин нүхэд, түрэл гаралыншье наймаалагшада олон захяа хээ. Нэгэ үдэр эдэнэй захяа—шифоньер, диван гэхэ мэтэ асарагдаба... Залуу айл эдэ бүхы юумые ажаһуудалдаа хэрэглэжэ байхадаа, Цырендулма наймаалагшын оролдолго, яажа эдэ хэрэгсэл захижа асаруулһыень, шэрэжэ ерэһыень һанаха гү даа, али үгы гү? Теэд Цырендулма залуу бүлэдэ туһалаа ха юм.

Үгышье һаа үдэшэ орой болошоһон хойно гүүртэнүүд Ахангай, Сэгээн хүһан, бүри хойто холын һуужа, Хүреэтэһээ хүнүүд ерэхэ. Хамагай түрүүн тэдээндэ юумэн худалдагдана ха юм. Иимэл хадань наймаалагша Цырендулмаяа «манай Цырендулма» гэлсэдэг. Ондоо наймаалагша эндэтнай орохонь гэжэ хэлээ һаань, бултa ухаа алдажархиха байха.

Таряа хуряалгын үе. Үндэр бүхээгтэй машина магазинай газаа ерэжэ зогсошолой. Хоёр—гурбан механизатор хүбүүд оробод.

— Намда «Московские» һарбайгыт!

— Баһа намда.

— Архи үгы,—гэһэн харюу тагай саанаһаа дуулдана.

— Аа, таанаднай архияа худалдахаяа болижо, бидэнээ ехэ сэбэр зон болгохотнай ха юм. Үсэгэлдэр хада Хэжэнгын сельподо хэлсэжэ байна һэн. Иишэ нэгэ машина архи эльгээгээди гэжэ, үгыт нэгые.

— Хуряалгын үедэ архи худалдагдахагүй!

— Зай, яахаб! Саахар шэгнэгты!

Архи худалдахаһаа арсаһан наймаалагшадые үсөөл хараа́б. Зүгөөр Цырендулма Дамбаева һайн мэдэнэ: хуряалгын үедэ архи ехээр худалдабалшни, нэрээшье, зарим хүйхэрнүүд һайса залгижархёод, трактор, комбайнуудшье зогсошохо. Теэд хүнэй хэлэ ойлгохогүй хүнүүдтэ иигэжэ үгэнгүй байхада заримдаа болохотойшье...

Налагай үрин, һайн зантай наймаалагшатай байһандаа ушхайтынхид олзуурхадаг. Арбаад жэлэй туршада Цырендулма нэгэ дутаажа, урилтэ хээгүй.

— Мүнөөдэр үхибүүнэй хүбсаһан ерэхэ ёһотой. Үнэгүйхэн...— гээд, сельпогой бааза ошохынгоо урда тээ Цырендулма зарлана. — Юу захихабта? Бии һаань асархаб...

Түсэбэй дүүргэлтэ, энэ тэрэ тухай тоо баримтануул улуу гэжэ һананам. Цырендулма Дамбаевагай үбсүүндэ ялараашые шэртэгты. «Совет худалдаа наймаанай отличник» гэһэн тэмдэг ялалзана.

Заримдаа ажабайдалда хүндэшье ушарнууд болодог ха юм даа. Цырендаши нүхэрынь нюдэ муутайшаг болојо, тэрэнээ холын газар эмшэлгэдэ эльгээхэ сагай тулахада, олон үхибүүдээ тэбэреэд гэртээ һууха гүш? Үгы даа. Нүхэрөө һайн нюдэтэй болгохо гэжэ хэды шэнээн оролдооб? Улаан-Үдэ, Эрхүү хото городууд... Мүнөө нүхэрынь наймаалагшаһаа болёо һаань, дурагүй ёһотой.

— Минииш нюдэн бараг болохо. Ши таараһан ажалаа юундэ орхихо һэмши,—гэжэ тэрэ заатагүй хэлэдэг.

Цырендулма өөрөөшье гараха дурагүй. Нүхэрэйнгөө нюдэнэй һайжарха бүри баяртайхан хүн магазин тээшээ гэшхэлхэ. «Манайш эмшэлэгшэд бэрхэ һайн болоо ха юм. Цырендашашье бүри һайн нюдэтэй болоод, нарин дарха хэхэл байха даа. Һаяар Улаан-Үдэ ошожо, үнөөхи сүүтэ Никифоровада орохонь...»— гэжэ найдангяар һанан алхална.

«Наймаан найман хүлтэй бэшэ, нэгэл хүлтэй, харин би наймаашаниинь хоёр хүлтэйб, тиимэл хадаа хүн зоной эрилтые дүүргэжэл ябанаб»,—гэжэ магазинаа нээхэ бүхэндөө Цырендулма бододог.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

Хэжэнгэ.

ТАЛХАН, МЯХАНШЬЕ ЕХЭЛ

Шэнэ газарай „Ижевский“ совхоз ороohо таряа, мал ажалай продуктнуудые ехээр абадаг болонхой

Казахай ССР-эй Целиннэ хизаарай совхозууд болон колхозууд һүүлэй арбан жэл соо гурбан миллиард хахадһаа дээшэ пүүд ороoho худалдаа. Энэнь түрүүшын арбан жэлэйхиһээ 7,2 дахин ехэ. Мүн эдэ жэлнүүдтэ гүрэндөө худалдаһан мал ажалай продуктнууд гурба дахинһаа ехээр нэмэһэн байна.

Целиннэ хизаарай 717 совхозой нэгэн, ороoho, мяха үйлэдбэрилдэг «Ижевский» совхоз тушаа эндэ бэшэгдэхэнь.

Тэндэ иимэ юумэ намда хөөрэгүүгөө. Акмолинск городһоо—мүнөөнэй Целиноград — дээшээ зуугаад километрэй зайтай газарта, Ишимэй эрье шадар табин жэлэй үеэр Барановка тосхон бии болжо эхилээ һэн ха. Россиһаа нүүжэ ерэһэн таряашад шэниисэ тарядаг, мал үсхэбэрилдэг болоһон юм. Зүгөөр эндэхи шэмэрүүн уларилтай тэмсэхэ хүсэншье, зөөриншье тэдэнэртэ байгаагүйнь харагдана. Байд гээд лэ ган гасуур боложо, таряа талханиинь, ногооиинь шаташадаг бэлэй. Хадан жэлдэ хэһэн ажалайнь үрэгүй хосорходонь, Казахстанай хойто захын таряашад Барановкаһааашье баһа ондоо тээшээ нүүжэ ябашадаг байба.

Гурбан жэлэй саана, СССР-тэ шэнэ газарай элдүүрилэгдэжэ эхилхэ үеэр, урдандаа Барановкын байһан газарта дахинаа шэнэ хүн ерэжэ ерээ һэн. Тэдэнэр шэнэ тосхон барижа эхилээд, «Ижевский» гэжэ шэнэ газарай томо совхоз тогтоогоо бэлэй. Душан гурбан мянган гектар элдүүрилхэ газартай байгаа. Хүдөө ажахыда дадаһагүй уларилтай жэлнүүд сэдэхээшье эндэ болодог гээшэ. Тиибэшье тала нютагай шэнэ газар элдүүрилһэн совет хүнүүд хүсэтэ машинануудые хэрэглэн, газараа һайса элдүүрилжэ, шэрүүн уларилтай жэлнүүдтэшье үндэр ургаса абана.

«Ижевский» совхоз гансал таряан ажахытай байхаар анхандаа тогтоогдоһон юм. 31 мянган гектар газарай 25 мянган га тухайнь ороoho таряа, илангаяа шэниисэ, тарихаар хараалагданхай.

Хямда сэнтэй ороohон, таряалангай үлэгдэлнүүд, сабшалан болон бэлшээри мал ажал хүгжөөхэдэ зохид байдал хангана. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд эдэниие хэрэглэхэ гэжэ шиидээ.

Мүнөө энэ совхоз дүрбэн мянга табан зуу гаран толгой эбэртэ бодо малтай, олон гахайтай, шубуудтай болонхой. Ганса ороoho бэшэ, мүн мал ажалай продукци ехээр тушаадаг болоо. Мүнөө жэлдэ гүрэндөө 700 мянган пүүд ороoho, мянган тонно мяха, мянга табан зуун тонно һү, 225 мянган үндэгэ тушаахаар хараалагданхай. Шэнэ газар элдүүрилжэ эхилхэһээ урид мал ажалай эды шэнээн продуктнуудые Вишневский район бүхы дээрээ тушаадаг байһан юм.

Гурбан жэлэй үеэр совхозой газарай хойто захада түргэн мүрөөр бариһан малай гурба-дүрбэн байраханууд бии байгаа юм. Мүнөө тэндэнь мал ажалай олон томо барилганууд бодхоогдонхой. Шубуудай байха арбан зургаан, гахайн, үнеэдэй байха найман томо байранууд жэрылдэнэ. Тэндэ 450 мянган үндэгэ үгахэ инкубатор, малай эдеэ буйлуулха газар, нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэхэ завод бии. Шубуу үсхэбэрилхэ завод баригдажа дүүрүүтэ байна.

«Ижевский» совхоз саашадаа гол түлэб шубуу үсхэбэрилдэг ажахы болохо юм. Түсэбэй ёһоор 1968 ондо 3 миллион 200 мянган тахяа ба нугаһадтай болохо зэргэтэй. Тэдэнь мүнөө байгшаһаа найма дахин олон болохо байха.

Малайнь фермэнүүдтэ, шубуудайнь байрануудта оньһон түхеэрэлгэ, автоматизаци улам ехээр тодхогдоно. Шубуудай дальбараагай 18 цех соо оройдоо хоёр шубуушад хүдэлмэрилдэг.

— Манда һайн туһалагшад бии,— гэжэ ахалагша шубуушан Анна Кожевникова хөөрэнэ.

Шубуудай өөһэдөө эдеэлхэ түхеэрэлгэ, тэдэниие нэгэ газарһаа хүдэлгэхэ оньһо (пульт) маанарта харуулаа. Тусхайта кнопконуудые дарахадань, сэбэр агаар ородог, тэжээл тараажа үгэдэг түхеэрэлгэ хүдэлжэ эхилдэг. Һүниин сагта тэдэ түхеэрэлтые автомадууд хүдэлгэжэ, болюулжа байдаг. Тэдэниие хүдэлгэхэ, болюулха дежурна слесарь томилогдонхой.

Совхозой мал ажалай фермэнүүдтэ тодхогдоһон оньһон, автомат арганууд таһалгаряагүй хүгжөөгдэжэ байдаг. Эдэнэй хэрэгсэлдэ үнгэрэгшэ жэл 18 мянган түхэриг гаргашалагдаа һаа, мүнөө жэлдэ 45 мянган шахуу түхэриг гаргашалагдаха.

Шэнэ газартахи малшадай ажал хүндэтэй. Түрүү малшадай портредууд Хүндэлэлэй самбарнуудта дэлгэгдэнэ. Тэдээн тушаа газетэнүүдтэ бэшэдэг, орденууд болон медальнуудаар шагнадаг. Мал ажал дээрэ хүдэлмэрилэгшэд сэдьхэл дүүрэн байхаһаа гадна, ехэ хүлһэ салин абадаг. «Ижевский» совхозой малшад һарадаа дунда зэргээр 70—100 түхэриг, бүри бэрхэшүүлынь үшөө дээгүүр түлөөһэ абана.

Жэшээлбэл, шубуудай оньһожоруулагдамал байрада 6 мянган эмэ тахяае харадаг Антонина Щегельская һарадаа 120 түхэригһөө доошо бэшэ салин абадаг. Заһабарилгын мастерскойдо слесареэр хүдэлдэг тэрэнэй нүхэр— Николай 150 түхэриг абадаг. Щегельскитэн дүрбэн үхибүүтэй, совхозой гэр соо байратай юм.— Газтай, зайн галтай, уһатай, түлигдэдэг байрынгаа түлөө һарадаа 10 түхэриг түлэдэг. Бүхы Советскэ Союз доторхидол адляар тэдэнэй үхибүүд һургуулида һураһанай (энэ жэлдэ гурбан үхибүүниинь һураха), эмшэлүүлһэнэй түлөө юушье түлэдэггүй.

Анатолий ПРАЗДНИКОВ,
АПН-эй корреспондент.

БУРЯАД ҮНЭН

3 дахи нюур.
1964 оной октябриин 2.

ХАНИ БАРИСААНАЙ АВТОБУСООР...

Буряадай АССР-эй облпрофсоведэй уряалаар Монголой Арадай Республикын бүлэг аяншалагшад хани барисаанай автобусоор энэ зун манай республикада айлшалаад бусаһан байгаа. Һаяхан манай республикын бүлэг аяншалагшад — промышленность, хүдөө ажахын, соёл гэгээрэлэй, профсоюзай эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, хамта 20 хүн МНР-эй Сэлэнгын аймагай профсоюзай хүдэлмэрилэгшэдэй уряалаар хани нүхэдтөө айлшалжа ерээ.

Бидэнэрэй хани барисаанай автобусоор Совет-Монгол гүрэнүүдэй хилэ дээрэ ерэхэдэ, маанадые Сэлэнгын аймагай профсоюзай Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Дончо, аймгүйсэдкомой секретарь Цэрэндо болон бусад түлөөлэгшэд угтажа абаа һэн. Аха дүү арадуудай түлөөлэгшэд маанадаа аймагайнгаа түб—Сүхэ-Баатар хото хүргэжэ, хотынгоо түлөөлэгшэдтэй уулзуулһанай һүүлээр, модо болбосоруулдаг комбинадай клубта абаашажа, уран һайханай бүлгэмэй концерт харуулһан, комбинадай хүдэлмэришэдтэй танилсуулһан байна.

Манай делегациин гэшүүд зургаан үдэрэй туршада Монгол орондо айлшалхадаа, Сүхэ-Баатар, Дархан, Зүүн-Хараа хотонуудаар, гүрэнэй гурбан ажахы, хүдөө ажахын хоёр нэгэдэл, үйлэдбэриин найман предприятинуудаар ябажа, ажал хүдэлмэритэйнь танилсажа ерээбди.

МНР-эй гүрэнэй ажахын, хүдөө ажахын нэгэдэлэй ажал хүдэлмэритэй танилсажа, ханинарайнгаа түйлаһан амжалтаар омогорхоо, баясаабди. Хаанашье ябахада, ажалша бэрхэ арад зоной хэһэн бүтээһэн ажал харагдана. МНР-эй таряашад энэ жэлдэ таряанай баян ургаса хуряажа байнхай. Дунда зэргээр гектарай 12—13 центнер таряан, овощой ургаса хуряагдажа эхилээ.

Зүүн-Хараа хотодо бидэнэр эрдэмшэнжэлэлгын институдай хүдөө ажахын талаар түйлаһан амжалта, туршалгатай танилсаһан байнабди. Мүн энэ хотын үйлэдбэриин комбинадта хүрэжэ, мебель хэдэг, гутал, хубсаһа оёдог цехүүдэй хүдэлмэритэй танилсаһан, хүдэлмэришэдтэй хани ёһоор хөөрэлдөөбди. Комбинадай бүхы ажалынь оньһон аргаар бүтээгдэдэг, хүдэлмэришэдэйнь ажалладаг газар ариг сэбэр, харахада таатай һайхан байгаа. Тиихэдэ комбинадайнь дэргэдэ хүүгэдэй саад, ясли эмхидхэгдэнхэй. Хүдэлмэришэд, илангаяа эхэнэрнүүд, багашуулайнгаа дэргэдэ ажаллахадаа, хэды ехэ ажал хүдэлмэри хэхэ бүтээхэ болоно гээшэб!?

Аймагай бүхы предприяти, ажахы бүхэндэ социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнэ. Мүн социалис ажалай ударник, бригада гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэжэ байгшадай дунда эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулагдадаг. Үдэр бүриинь дүн согсологдодог байна.

Аймагай эгээл залуу хото—Дархан энэ жэлдэ бүри ехээр хүгжэн һалбараа. Мүнөө эндэ барилгын модо бэлэдхэхэ комбинат, ТЭЦ, цементын болон селикатна заводууд хүлэлжэ эхилэнхэй Социализмын оронуудай хани барисаата арадуудай хүсөөр баригдаһан энэ городнай жэлһээ жэлдэ түбхинэжэ, үзэсхэлэн гоё, зохид байдалтай боложо байһан намтартай.

Хэдэн хоногой туршада хүршэнэрэйдөө айлшалһан бидэнэр ажалша бэрхэ нүхэдэйнгөө хүндэшэ байһандань ехээр баясажа тараһан байнабди.

Хүндэтэ манай ажалшад Монголой Арадай Республикын хани нүхэдһөө халуун мэндэ хүргэхыемнай зүбшөөгыт!

Ф. АБАГЛЕВ,
делегациин хүтэлбэрилэгшэ.

Баунтын баян ургаса

Холын хойто Баунт нютагта үбэл эртэ эхилдэг, орой хабар ерэдэтынь хэндэшье мэдээжэ ааб даа. Хэдэн жэлэй саада тээ энэ нютагай магазинуудта хатаагдаһан мангир, хартаабха, капуста наймаалагдадаг байгаа.

Байгаалиин уларилай хэды хүйтэн байбашье, нютагай ажалшад огородой культура тарижа туршаһан юм. Ципиканай приискын управлениин Бага-Амалат нютагай ажахынхид энэ жэлдэ яһала һайн ургаса хуряажа абаһан байна. Овощ ургуулагшадай бригадын гэшүүд Эпова, Стрельцова, Жабкина, эгэшэ дүүнэр Костылеватан ехэ оролдолго үүсхэл гаргаһан байгаа. Агроном Крыловагай ударидалга доро эдэнэр саг соонь тарилгаяа хэжэ, зунай үедэ һайн харууһа эмхидхээ. Мүнөө эдэнэрэй хэһэн ажал дэмы хосороогүй, харин баян ургаса гаража, Маловска болон бусад прискнүүдэй хүдэлмэришэдэй тосхоной ажаһуугшадые хангажа эхилээ. Огородой культура сооһоо илангаяа капуста һайнаар ургаа. Дунда зэргээр гектарһаа 140—150 центнер капуста хуряагдахаар багсаагдана. Иигэжэ хүйтэн уларилтай Баунт нютагай ажалшад огородой эдеэ нютагтаа тариха, ургуулха баян дүршэлтэй болобо.

Б. ОЛЕНИН.

«Алтан намарай» бэлэг

«Труд» бүлгэмэй спортсменүүд һүүлэй үедэ ажал хүдэлмэреэ һэргээжэ, спортын зарим зүйлнүүдээр республика дотороо суурхадаг болоһониинь мэдээжэ. Эдэнэр үнгэрэгшэ субботодо, мүн амаралтын үдэр аяншалагшадай слёт үнгэргөө. Слётдо хабаадагшад, спортын эмхи бүхэн зунай үедэ ямар хүдэлмэри хэжэ, «алтан намарые» угтаһан тухай элидхэжэ, түүдэгэй дэргэдэ суглаһан үетэнөө баясуулна. Энэ бүлгэмэй спортсменүүд зунай үедэ амаралтын үдэр бүхэнниие ашагтайгаар үнгэргэхын тула холын аяншалгада гаража, Байгал далайн эрьеэр, хада уулаар ябажа ерэдэг байһан.

Мүнөө зунай аяншалгын дүүрэһэндэ зорюулһан ехэ түүдэгэй дэргэдэ эмхи бүхэнэй тоосоон, уран һайханай самодеятельностиин концерт, дуу хүгжэм һуни орой болотор зэдэлһэн байна.

Аяншалагшадай слёдто хабаадагшад үглөөдэрынь һүүлшынгээ мүрысөө хоорондоо үнгэргэбэ. Этээн түрүүлэн топографяар, удаа тээнь хүндэ хүшэр гаталуууртай шэнэ зүргөөр урилдаан болон бусад һонирхолтой мүрысөөнүүд үнгэргэгдөө. Хоёр үдэрэй дүн гаргахада, «Электромашина» заводой спортсменүүд шалгаржа, «алтан намарай» бэлэг, грамотада хүртэһэн байна. Энээгээр зунай холын аяншалгын дүн гаргагдажа, спортсмен бүхэн үбэлэйнгөө шанга мүрысөөнүүдтэ бэлэдхэхээр завод, фабриканууддаа тараба.

А. ЖУКОВ,
«Труд» бүлгэмэй инструктор.

«Хэмнай түрүүлэгшэ ааб?» гэһэн дохёо доро спортсмен бүхэн топографяар үгтэһэн даабари дүүргэжэ ороно. Дүн гаргахада, «Электромашина» заводой команда эрхимлэһэн байгаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. (Зүүн гарһаа), топографяар үнгэргэгдэһэн мүрысөөн. 2. «Электромашина» заводой хүдэлмэришэн Ламухина компасоор зүг шэгээ оложо байна.

Авторай фото.

ХЯАГТЫН АЙМАГТА

ПРОФОРГАНИЗАЦИНУУД БАЙГУУЛАГДАНА

«Дружба» колхозой бүхы отделенинүүдтэ профсоюзна организаци байгуулха талаар механизаторнууд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй суглаан болобо. Тэндэ — дүрбэн местком байгуулагдажа, ниитэ колхозой конференци дээрэ — колхозой профсоюзай комитет һунгагдаһан байна. Местком болон комитедтэ колхозой үйлэдбэриин түрүүшүүл оруулагдаа. Профкомой түрүүлэгшээр агроном А. Филиппов һунгагдаба.

Мүнөө колхоздо профсоюзай 200 гаран гэшүүд тоологдоно. Эдэ үдэрнүүдтэ Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоздо, мүн бусад ажахынуудта профсоюзай организацинууд байгуулагдажа байха юм.

ЖЭМЭСЭЙ ҮНДЭР УРГАСА

Үглөөгүүрһээ үдэшэ орой болотор «Дружба» колхозой Үнгэрхэйдэхи саад соо хүн зон олон. Хуряагдаһан ранеткын обоонууд улайрна, шарлана, һайнаар лэ ургашоо ха юм! Бэлэдхэлэй газарта 50 гаран центнер тушаагдаа. Үшөө хоёр зуу шахуу центнер хуряагдахаар багсаагдана. Колхозой саад ургуулагша А. И. Жарникова иигэжэ хөөрэнэ:

— Мүнөө жэл 50 центнер ранеткэһээ гадна, 85 килограмм крыжовник, 45 центнер үгэрсэ болон бусад овощ худалдаһан байнабди. Ургуулһан жэмэс, овощ худалдаха газаргүй байна гээшэбди. Бэлэдхэлэй организацинууд худалдаһан ургасыемнай мууса абана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: саад ургуулагша А. И. Жарникова ажалдаа.

ШЭНЭ ҺУРГУУЛИИН БАРИЛГА

Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоздо шлакоблогоор шэнэ һургуули баригдажа байна. Тэрэ һургуули һаруул, уужам хэдэн классуудтай, лаборатори, библиотекэ, пионерэй таһалга, спортивна залтай, ажалай тодхол олгохо таһалгатай байха юм.

Мүнөө һургуулиин байшангай торхо бодхоогдоод, оройлогдоод байнхай. Һургуулиие ууралаар дулаасуулха котельнэ һаяар баригдахань. Тэрэнэй барилгада колхоз 100 гара мянган түхэриг табяа.

ДУРАСХААЛТА ГАЗАРНУУДЫ КИНОДО БУУЛГАБА

Хяагта хото хадаа монг арадай вождьнор Сүхэ-Баата Чойбалсан гэгшэдэй революцио но ажал ябуулгын түб бай ниинь элитэ. Эндэ тэдэнэр нюуса байра бии байһан. Кру скаягай нэрэмжэтэ гудамжа байһан хуушан гостиницада 19 оной мартын эхээр Монголой р волюционно партиин нэгэдэ съезд болоһон байха юм.

Монгол хани нүхэд Сүхэ-Ба тарай ажабайдал, революцион ажал ябуулга тухай докум тальна фильм бии болгохо га шиидэһэн байгаа. Тэрэ зорилго Монголой кинооператор нүх Цырен манай ниинэ ерэбэ. Тэ нүхэр монгол арадай вождьнор Хяагтада байхадаа хаагуур я һан, юу хэһэнтэйнь холбоото газарнуудаар ябажа, түүхэтэ-р волюционно хүшөөнүүдые бу гаа. Сүхэ-Баатарые хараһан пе сионернүүд Сергей Николаев Волосатов, Василий Васильев Машуров гэгшэдые кинолентэ д рэ буулгаа. Магнитофоной пле ко дээрэ тэдэнэрэй хэлэһэн ү бэшэжэ абаа.

А. СУРМАЧ,
фотонь авторай.

※ Үнгэрөөшэ 15 жэлэй турша соо хүгжэһэн замаараа ГДР саашадаа найдамтайгаар дабшаха ※ Ехэ театрай баледэй артистнуудай амжалта. ※ Нацис алууршан гэмээ амсаха болобо.

„Советскэ Союзтай хани барисаан—манай гадаадын политикын үндэһэ һуури мүн“

БЕРЛИН, сентябриин 30. (ТАСС). «Манай республикын 15 жэлэй ойе тэмдэглэжэ байхадаа, эб найрамдал аршалан хамгаалха, энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха политикые илан мандуулха хэрэгтэ республикамнай өөрынгөө эрхим туһа нэмэри оруулаа, тиигэжэ дэлхэйн арадуудта этигэлтэй болоо гэжэ бидэнэр хэлэжэ шадаха байнабди» гээд ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Гадаадын хэрэгүүдэй министр Лотар Больц тэмдэглэнэ.

Национальна болон уласхоорондын орёо эрхэ байдалда Германиин Демократическа Республикын байгуулагдаһан тухай, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын дэргэдэхи хэблэлэй зургаанай информационно бюллетеньдэ мүнөөдэр толилогдоһон статья соогоо һануулха зуураа, Л. Больц иигэжэ онсолон тэмдэглэнэ. Тогтоһоһоо хойшонхи бүхы үе соо Советскэ Союзтай хани барисаан ГДР-эй гадаадын политикын үндэһэ һуури болоно. Бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай болон социализмын энэ гол хүсэнэй, тэрэшэлэн бусад аха дүү оронуудтай бата бэхи холбоо барисаатай байлга — шэлэн абаһан замаараа манай найдамтайгаар хүгжэлгые хангана гээд статьятай автор онсолон тэмдэтлэнэ.

Социализм байгуулха, манай национальна асуудалые амгалан ёһоор шиидхэхэ гол арга нүхэсэл бологшо эб найрамдал хангаха гэшэ манай хүдэлмэришэн-таряашанай гүрэнэй гадаадын политикын гол зорилго байгаа, байһааршье гээд Л. Больц тэмдэглэнэ.

Хани барисаан, харилсан туһалалсалга, харилсаа холбоон тухай ГДР СССР-хоёрой хоорондо энэ оной июниин 12-то Москвада гар табигдаһан, тиигээд хоёр ороной хуули гаргалгын дээдэ органуудай эсэслэн баталһан договор тухай хэлэхэдээ, Л. Больц иигэжэ онсолон тэмдэглэнэ. Энэ хадаа республикын тогтоһон бүхы үе соо баталагдаһан договорнуудай эгээн лэ шухалань болоно. Тус договор хани барисаанай дүнгүүдые гаргаха зуураа, саашанхи хараа замые нээжэ үгэнэ. Энэ договор ГДР СССР хоёрой хоорондохи харилсаануудые хүгжөөлгын шэнэ шатын эхин болоно. Энэ договор дэлхэйн хоёрдохи дайнай үлэгдэлнүүдые усадхахын түлөө, бата бэхи эб найрамдал хангахын түлөө тэмсэлдэ туһа нэмэри болоно. Энэ договор бүхы немец арадай национальна аша туһада тааралдана.

Үнгэрһэн 15 жэлэй турша соо дабшаһан замаараа Германиин Демократическа Республика саашадаа найдамтайгаар дабшаха гээд Л. Больц түгэсхэлдөө онсолон тэмдэглэнэ.

Ехэ театрай балет Болгарида

СОФИ, сентябриин 30. (ТАСС). ССР Союзай Гүрэнэй Ленинэй орденто Ехэ театрай баледэй гастрольнууд Болгариин ниислэлдэ эхилээ.

«Хун шубуута нуур» гэжэ эгээн түрүүлжэ харуулһан зүжэгынь угаа ехээр һонирхогдоо. БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Тодор Живков түрүүтэй НРБ-гэй парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэд энэ зүжэгые харалсаһан байна.

Совет артистнууд «Хун шубуута нуур» гэжэ баледһаа гадна, С. Прокофьевой «Шулуун сэсэг» гэжэ баледые, С. Рахманиновай «Паганини», С. Прокофьевой «Подпоручик Киже» гэжэ нэгэ акттай баледүүдые, тэрэшэлэн концертнэ ехэ программые арбан үдэрэй турша соо Болгариин хүн зондо харуулха юм.

БАЙГАЛ ДАЛАЙГААР...

Номин тунгалаг Байгал далайгаар модо урадхуулагшад эдэ үдэрнүүдтэ хэзээ хэзээнэйхиһээ шуумар бэрхээр ажаллажа байнхай. Ушарынь хэлэхэдэ, Баргажанай модо бэлэдхэгшэд уһанай хүрэхэһөө үрид арадай ажахын барилгануудта барилгын модо ехээр эльгээхые оролдоно. Мүнөө Баргажанай адагай модо урадхуулгын конторын модошод 360 мянган кубометр барилгын модо далайгаар һаллажа, Выдрино тосхондохи модо буулгаха, ашаха баазада, Клюевкын модоной заводто эльгээгээд байна. Агууехэ Октябриин һайндэрэй ажалай вахтада жагсаһан Баргажанай адагай модошод уһанай хүрэтэр хараалагдаһан түсэбһөө гадуур арадай ажахын барилгануудта зургаа мянгаһаа дээшэ кубометр модо эльгээхээр хараална.

Томо сигарануудые хэдэ хэтэрэнь хойноо шэрэһэн «Коммунист», «Дзержинский», «Воронин» пароходууд Байгал далай дээгүүр тамарна. Мүн эдэнэрһээ гадна, далайда байһан пароходуудта Баргажан голоор сигарануудые дамжуулжа үгэдэг. «Штиль», «Котовский», «Лесной» гэжэ катернуудай капитанууд бэлэн болоһон модые һаатабаригүйгөөр асаржа үгэдэг юм.

О. ПЕТРОВ.

Нацис алууршан тушаа шиидхэбэри

БОНН, сентябриин 30. ТАСС-ай корреспондент А. Тюпаев иигэжэ дамжуулна: Мюнхенэй газар нютагай сүүд үрдын эсэсовскэ генерал, Гиммлерэй адьютант Карл Вольф тухай шиидхэбэри гаргаа. Энэ сүүд хоёр хахад шахуу һарын турша соо үргэлжэлһэн байна. Энэ нацис гэмтэн 15 жэлэй турша соо каторгада ябахаар шиидхэгдээ.

Вольф дайнай хойто тээхи 18 шахуу жэлэй турша соо Баруун Германиин газар дээрэ һанаа амархан ажаһуудаг байһанаа, 1962 оной январь һарада ФРГ-гэй засагаархидаар баригдажа, хаатдаһан юм. «Эгээл багаарнь абажа үзэхэдэ», 300000 хүниие алалга хюдалгада хабаадалсаа гэһэн тэм зэмэ тэрээндэ тохогдоһон байха юм. Эды шэнээн олон хүн зон саг зуура эзэмдэгдэһэн Польшын газар дээрэ гитлеровецүүдэй байгуулһан «үхэлэй лагериин» газова камеранууд соо хаюулжа хосорһон байха юм.

Хэдэн арбаад гэршэнэрэй хэлэһэн үгэнүүд, сүүд дээрэ соносхогдоһон документнүүд хадаа Вольф Гиммлерэй эгээн лэ дүтын туһамаршадай нэгэн байгаа гэжэ тодоруулаа. Хэдэн зуу мянган хүниие усадхан алаха түсэбүүдые зохёолгодо тэрэ хабаадалсадаг байгаа. Треблинкэдэхи «үхэлэй лагерьта» Вольфын заабаряар Варшавын геттын эрэшүүл, үбгэд, эхэнэрнүүд болон үхибүүд усадхагдахын тулада эльгээгдэдэг байгаа. Сүүд дээрэ дурсагдаһан мэдээнэй ёһоор, үдэр бүхэндэ 15000 шахуу хүн алуулдаг байһан юм.

Хүндэ хүшэр гэмтэ ябуулга хэһэн дээрэһээнь Вольфые бүхэли наһан соонь каторгада ябуулхаар шиидхэбэри гаргаха тухай Баруун Германиин сүүдтэ гэмнэгшэдэй түлөөлэгшэ эрилтэ хээ. Нацистнуудай байгуулһан «усадхалгын главна штабта» ябуулга хэдэг байһан Вольф вермахтын эзэмдэһэн Европын оронуудта тэдэнэй хэһэн гэмтэ ябуулгануудай түлөө сэхэ харюусалга даалсаха ёһотой гээд гэмнэгшэдэй түлөөлэгшэ онсолон тэмдэглээ.

Гэбэшье Баруун Германиин сүүд гэмнэгшэдэй түлөөлэгшын эрилтые анхаралда абангүйгөөр, нацис алууршан тушаа һураггүй хүнгэн зэмэ амсуулхаар шиидхэбэри гаргаа.

Хараа бодолынь тодорбо

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 30. (ТАСС). Норман Томас Холбоото Штадуудай президентын тушаалда социалис партиһаа зургаа дахин дэбжүүлэгдэһэн юм. Президент Джонсоной түлөө ноябрьда дуугаа үгэхэб гэжэ тэрэ үсэгэлдэр мэдүүлээ гээд АП агентствын корреспондент Джерси-Ситиһээ (Нью-Джерси штат) мэдээсэнэ.

Колледжын студентнүүдэй үмэнэ үгэ хэлэхэдээ, Джонсониие шэлэнэб, «яаба хээбэшье тэрээнтэй ямар нэгэн зэргын хүдэлмэри хэжэ болохо байна» гээд Томас тэмдэглээ.

Голдуотер тухай хэлэхэдээ, республиканска партиин кандидат «орондо аюул» тохёолдуулха байна, хэрбээ энэ сенатор һунгагдаад байгаа һаа, «часай стрелкые гэдэргэнь сухарюулхаһаа байтагай, тэрэниие зогсоожорхихо» гээд Томас тэмдэглээ.

9000 ТАРЯАШАДАЙ БҮЛЫН ҮМЭНЭҺӨӨ

ТУНИСАИ хүдөө ажахын кооперативуудай национальна съезд Африкын энэ шэнэ гүрэнэй түүхэдэ түрүүшынхеэ Бардодо (Тунисай ниислэл хото шадарай үзэсхэлэн һайхан газарта) дүрбэн үдэрэй турша соо боложо үнгэрөө. 450 гаран кооператорнууд оронойнгоо бүхы булан тохойнуудһаа ерэһэн байна. Агрономуудһаа, кооперативай хүдэлөөнэй эдэбхитэдһээ гадна, мүн правительствын, Шэнэ Дустур гэжэ партиин түсхайта түлөөлэгшэд съездэ хабаадагшадай дунда байлсаа. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин кооперацида Тунисай правительствын ямар ехэ анхарал хандуулдаг байһыень энэ баримта гэршэлжэ үгэнэ.

Захиргаанай хүтэлбэриин, мүнгэ һомололгын ба кооперативуудта зорюулжа түгэс бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэдые бэлдэлгын асуудалнууд съездын зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаа.

Шэнэ Дустур партиин октябрь һарада болохо ээлжээтэ съезд дээрэ Тунисай хүдөө ажахын кооперациие хүгжөөлгэдэ онсо анхарал хандуулагдаха юм гээд тэрэ партиин генеральна секретарь Бахи Ладхам үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Кооператорнуудай энэ съездэдэ хабаадагшадай хэһэн ажаглалта, дурадхалнууд партиин съезд дээрэ заатагүй хараада абтаха гэбэ.

1962 ондо Тунисай хүдөө ажахыда дэлгэрһэн кооперативай хүдэлөөн бага, дундуур зэргын газар эдлэдэг үмсын айлнуудые хамтаруулан нэгэдүүлээ. Съездын урда тээ 9 мянга гаран таряашадай бүлые нэгэдүүлһэн хүдөө ажахын үйлэдбэриин 134 кооператив орон дотор бии байгаа. Мүнөө эндэхи кооперативууд 50 мянган га талмайтай газар элдүүрилнэ гэжэ съезд дээрэ тэмдэглэгдээ. Ерэхэ жэлдэ 130 мянган гектар газартай шэнэ кооперативууд эмхидхэн байгуулагдахаар хараалагдана гэжэ съездын шиидхэбэринүүд соо хэлэгдэнэ.

Ажахыгаа эрхилэлгын шэнэ, түрүү арга онолнуудта таряашадай һураха хэрэгтэнь гүрэнэй зүгһөө анхарал оролдолго гаргагдана; кооперативуудта материальна ехэ туһаламжа үзүүлнэ. Хүнгэлэлтэтэй урьһаламжануудые үгэхэһөө гадна, хүдөө ажахын техникэ болон эдлэл хэрэгсэлээр, мүн баһа химическэ үтэгжүүлгэнүүдээр хангана. Тунисай правительство дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэдые, агрономуудые кооперативуудта хүдэлхыень эльгээнэ.

Гэхэ зуура, хамтааран газар элдүүрилхэ, үйлэдбэриингөө эдлэл хэрэгсэлнүүдые хамта эдлэхэ гэхэ мэтын һайн талатайшье һаа, таряан ажалые адли тэгшээр хүгжөөлгын асуудалые иимэ кооперативууд хүсэд дүүрэн шиидхэжэ шаданагүй. Кооперации хадаа,— гэжэ Бахи Ладхам съезд дээрэ мэдүүлээ,— хүдөө ажахыдахи энгэй үмсые усадхаха зорилго урдаа табинагүй...

Кооперативуудай гэшүүд газаргүй олон таряашадай хүсые ехээр хэрэглэнэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Газаргүй таряашан мал ажал гү, али хүдөө ажахые механизацилха «онсо шадабаритай» байгаа һаа, Тунисай кооперативта орожо шадаха. Теэд орон дотор иимэ мэргэжэлтэдэй тон үсөөн байһан дээрэһээнь, газаргүй таряашад барандаа шахуу кооперативуудай газаа тээ үлэшэнэ.

Съездын түгэсхэлэй заседани дээрэ ниитын ба политическэ асуудалнуудаар хоёр тогтоол баталагдан абтаа. Хүдөө ажахыда хамжаанай ёһо гурим саашадань хүгжөөхэ гэжэ тэдэ тогтоолнууд дотороо бэшэхэ зуураа, энэмнай национальна продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ, тэрэниие зүб мүрөөр хубаарилха арга олгохо юм» гээд найдажа байһанаа мэдүүлнэ.

В. РАЙКЕРУС.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

⊙ Алжиртахи нэгэдэхи у хоорондын ярмаг дээрэ сен риин 30-да Советскэ Союзай тэмдэглэгдэв. Энэ ушарта зор лагдаһан материалнуудые Ал рай газетэнүүд түрүүшынгээ даһануудта толилһон байна. ветскэ навильоной ехээр һо хогдоһые, ярмагта ерэгшэдэй рээндэ олоор ородогые «Пе газета тэмдэглэнэ.

⊙ Конгын Киву провин ниислэл Букаву городто ха табигдадаг болоо. Үдэшын зур часһаа үглөөнэй зургаан час рэтэр городой зоной үйлсэд ралга хоригдоһон байна.

⊙ Америкын «Интернэшна ролеум компани» гэжэ компа хуули бусаар ашаглажа ба нефтиин урхайнуудые П дары бусааха тухай Перугэй циально-прогрессивнэ хүдэл гэжэ парти эрилтэ хээ. Амер компани орон доторхи нефтин процентыень малтан абана, нние шанаржуулха хүдэлмэ хүсэдөөр шахуу бэелүүлнэ республикын президент Бел Терри гэгшэдэ тус партиин тээһэн мэдүүлгэ соо заагдан

⊙ Ростогто (ГДР) бүтээгд гурбан судна СССР-тэ дам лан үгтөө. Эдэнь «Байкал» научно-шэнжэлэлгын судна, а най хоёр томо судна болоно. (ТАСС)

Римскэ олимпиады туг буулгагдаба

РИМ, сентябриин 29. 1960 оной олимпиадын бол хойшо Римдэ байһан олимпийс гые буулгалгын ёһолол эндэ Хадагалагшадань энэ туг бар даа. Энэ тугые Токио абаашах

Баярай ёһололдо олон хүн рэ тоодо Италиин олимпийска дын гэшүүд хабаадалсаа.

Редактор Ц. О. ОЧИР

Сагай уларил

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай бүрхэг байха, зарим нютагуудаар бага зэргэ шииг орохо. Баруун хойноһоо дунда зэргын һалхитай байха. Улаан-Үдэдэ үглөөгүүр 0—2, үдэртөө 5—7 градус, бусад тээгүүр 4—9 градус дулаан байха.

Октябриин 3—4-нэй үдэрнүүдтэ бүрхэшэг байха, зарим нютагуудаар шииг орохо. Баруун хойноһоо дунда зэргээр һалхилха. Республикын хойто аймагуудаар һүниндөө 8—13 градус хүйтэн, үдэртөө 0—5 градус дулаан, урда нютагуудаар һүниндөө 2—7 градус хүйтэн, үдэртөө 5—10 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.
1964 оной октябриин 2.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-У улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. ре тора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27 отделов: сельскохозяйственного производства и парти жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и пар ной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологичес —24-74, советского строительства и быта—34-93, рабсел ров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и пер дов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Со Министров Бурятской АССР.
Н00234. Зак. № 1030.